

50501

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT
A GRAFIKAI IPAR
ÁGAKSZÁMÁRA

SZERKESZTŐK:
TANAY JÓZSEF
NOVÁK LÁSZLÓ

A KÖNYVNYOM-
DÁSZOK SZAK-
KÖRE KIADÁSA

MÁSODIK SZÁM
1908 FEBRUÁR
18-IK ÉVFOLYAM

:: OLC SÓ ÁRAK ::

ÜZLETI KÖNYVEK
ÉS MINDENFÉLE
NYOMTATVÁNY ::

△ KÖNYVNYOMDA △

HOFFMANN ÉS KRONOVITZ
DEBRECZEN, PIACZ-UTCZA 49.

ALAPITTATOTT 1895. □

□ TELEFON 18. SZÁM.

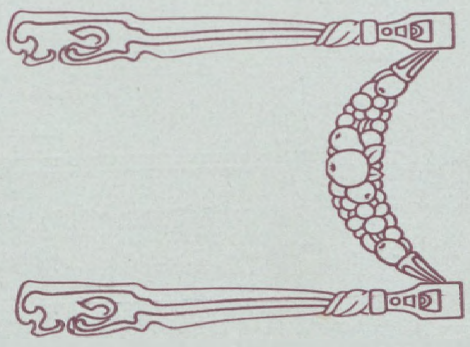
:: SZÉP MUNKA ::

:: TÖMÖNTŐDE ::
KÖNYVKÖTÉSZEZET
:: PAPIRRAKTÁR ::

Tervezte, metszette és szedte Strébely Gusztáv.

Nyomta Szathmáry Gábor gépmeister.

MEGHIVÓ

Tartalom: Fényt nem álló festékek. A magyar stílről, L-I A-től. Apróságok a betűfémről. Ujmódi könyvdisztítés. Szedérsről szedőknek. (Egy és más a modern könyvcsinálásról. A többszínű nyomtatás formáinak beigazítása.) Nyomatástechnikai dolgok. (Színes nyomtatásra alkalmas papiros. Vetődött fametszetek nyomtathatóvá tétele. A kirakó-asztalok jó megvilágítása.) Egyes közlemények. (Grafikus Művezetők Egyesülete. A Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság közgyűlése. Szakkörünknek továbbképző tanfolyamairól, Augenfeld M. Miksától. Szaktársaink szerzettsége és öntudatossága, Gondos Ignációl. Egy árlejtségi vég-határozat megindokolása. Az Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság közgyűlése. Nyomdafőnökök társas újja Németországba. A Bantzner Industriewerk "Monopol" sajtója. A hengeranyag nagymértékű megdrágulása. Gyorsírás a könyvnyomtatás szolgálatában. A hullámos csomagoló-papiros föltalálója. Szakszervezeti újságok ötvenéves jubileuma. Milyen módon vásárolja Mark Twain a könyveit? Monumentális nyomdászattörténelmi munka. A múlt évi Grafikai Szemle bekötései táblája. A nyolc-órás munkanap kivívása Amerikában. Szedőgépek bevonulása a vatikáni

nyomdába. Adatok az északamerikai papirostrősztől. Amikor a hirdetésklisét tévedésből elcserélik. Elég jól olvashatók-e a ma használt betűk? Csakó Elemér dr. előadása. Spitz Adolt szaktársunk legújabb kiütetése. Szerkesztőségi meg kiadóhivatall üzenetek. A beérkezett nyomtatványok ismertetése.) Hivatalos közlemények. (Meghívó a Szakkör rendes évi közgyűlésére. A Könyvnyomdászok Szakköre évi jelentése az 1907. esztendőről. 1907. esztendőről. A leltárosok jelentése az 1907. esztendőről. Pénztári kimutatás 1907 január-december hónapjairól. Pénztári kimutatás 1908 január haváról. A vidéki városokból az elmúlt évben befolyt összegek részletezése. Havi fölölvásó-ülési jegyzőkönyv. Választmányi-ülési jegyzőkönyv. A tagsági járulékokban mult hónapban befolyt összegek részletezése. Tagsági forgalmi kimutatás. Szakfölvásás meg-kiállítás Szombathelyt. Kondíció-beli változások pontos bejelentése. Kedvezményes színház- és fürdő-utalványok. Az idényleg használhatása házi estélyeken. Erdélyi M. fotografus kedvezménye tagjaink részére. A tag szórakozási alkalma körhelyiségünkben. Tavalyi júliusi és augusztusi példányok kerestetnek!) Hirdetési rovat. Három melléklet.

Borítékunk, lapdísünk és mellékleteink.

Mostani borítékunknak és lapdísünknek Bárány Nándor szaktársunk, az Iparművészeti Iskola növendéke volt a rajzolója. Ugyanő tervezte annak idején a Magyar Nyomdászok Évkönyve legutolsó kötetének a könyvdisztét is. Többszörös tanulságokat vonhatunk le e szép magyar-stílusos tervezetekből. Először azt, hogy az Iparművészeti Iskola kitűnően betölti a célját, amikor két-három esztendő alatt ilyes munkákra képesíti a hallgatóit, másodsor pedig azt, hogy a magyar dekoratív stílus előtt még igen nagy jövő áll.

Az Iparművészeti Iskola tanárai — s különösen Gróh és Sándor tanár urak — büszkék lehetnek a hallgatóik által elért eredményekre. Ha meggondoljuk, hogy a szorgos kutatások, buzgó munkálkodás és logikus fejlesztés következtében micsoda rengeteg formakincse van már a magyar dekoratív stílusnak, szemben a Huszka tanár föllépése idején ismert csekély számú iromba népies motívummal: bizony, alig tudjuk eléggé megköszönni az ő nagy fáradozásukat.

Az öröndetes momentumok mellett akad elszomorító is. Például az, hogy az Iparművészeti Iskola esti tanfolyamának közismert fényes eredményei mellett is alig-alig akad nyomdász-ember, aki akár ide, akár pedig a vele egy-értékű, s két kiváló művésznök, Vesztróczy Manó és Helbing Ferenc által vezetett orosz-lán-utcai rajz-tanfolyamokra rendszeresen eljár-gatna. Budapest több ezernyi nyomdásza között legfölebb ha öt-hat van ilyen. Ezek lesznek kétségkívül a jövő idők legjobb s legkeresettebb mesterszedői. S ezt méltán meg is érdemlik.

Bárány szaktársunk lapdísze a magyar dekoratív stílusnak egy modernül fejlesztett irányát tárja elénk. Megtalálhatjuk még bennök a sujtásra emlékeztető formákat, de a vonalak bensőbb egymásba-szövődése nélkül, s a tipográfia céljaira legalkalmasabb fekete-fehér technikával kidolgozva. Egyes részletek ismét természetesen nem ismerhetők fel, mert hiszen a magyar stílusnak éppen az erős stilizálás az egyik fő jellemzője. De minthogy az e stílusbeli motívumok javarésznél virág-alakok szerepelnek kiindulási pontul — még a sujtásos dísnél is — bátran visszavezethetjük e rajzk motívumait is virág-alakokra.

Három melléklet is van a mostani füzetünkben. Ezek egyike a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomdájában készült, s Falk Zsigmond dr. "Mozgó fényképek" című novella-kötetének borító-lapját mutatja be. Egyszerű, de igen jó munka. A sorok már messziről is biztosan olvashatók, s ez nagyon fontos.

Második mellékletünk a debreceni Hoffmann és Kronovitz féle könyvnyomdának dombornyomtatásos levélféje. Strébely Gusztáv művezető volt a tervezője meg a szedője, s ugyan-csak ő metszette az alap- és dombornyomtatásos részleteket ólomba. A sikerült nyomtatás Szathmáry G. gépmestert dicséri.

Harmadik mellékletünket a szombathelyi Geist-féle nyomdában készítették Halász Ferdinánd szedő és Radek Jenő gépmester szaktársaink. Ez a munka is — miként az előbbi — bizvást becsületére válhatnék bármely budapesti nyomdának.

Fényt nem álló festékek.

Tavalyi füzeteink egyikében megemlékeztünk már arról a francia találmányról, amelynek célja az, hogy a festékek egyik-másikának gyöngé fényállóságát is kihasználhassuk olykor különleges célok elérésére.

A festékek között ugyanis vannak olyanok, amelyek a napfénynek, sőt esetleg az egyszerű szobavilágoságnak hatására is: az árnyalatukat lassankint megváltoztatják, s mind világosabb tónusúak lesznek, vagyis kifakulnak. E tárgyban igen érdekes cikk jelent meg a Magyar Nyomdászok Évkönyve mostani kötetében, s így a festékek fényállóságát illetőleg oda utasítjuk az érdeklődő olvasót, most csak a francia találmány lényegét legközelebről érintő adatokat magyarázva itt el a lehető legrövidebbre fogva.

A színes nyomtatásnál általában a fényt a lehető legjobban álló festékfajták használatára törekszenek. Néha ugyan — különösen reklámos képeket illetően — már eddig is előfordult, hogy olyan nyomtatványt kívánt a megrendelő, amelynek egyik-másik színe a fény hatására apródonként megváltozzék, s így a közönség figyelme a színváltozással kapcsolatban a hirdetés tárgyára is ráterelődjék. A könyvnyomtató ilyen esetben rendszerint úgy segített magán, hogy a legnotóriusabb színhagyó festékeket válogatta össze a nyomtatványához. A siker azonban ritkán volt kielégítő, mert hiszen a festékek színváltozása egyszerűen csak kifakulás volt, minden határozottabb új szín előállása nélkül. Még legfrappánsabb hatást keltett az az eljárás, amikor a fényálló meg a fényt nem álló festékszíneket egymás mellé rakva alkalmazták.

Hogy az így módon előállítható színtónusokba nagyobb változatosságot lehessen belevinni, a párizsi Barry és Bouquet olyan eljárást szabadalmaztattak, amely lehetővé teszi, hogy a fényálló meg a fényt nem álló festékeket a színváltozósos reklámképek stb. nyomtatásának céljára össze is keverhessük. A festékek kellő megválasztásával az uton pompás, bárkinék figyelmét is lebilincselő színhatásokat érhetünk el. Így például nyomtathatunk e módon olyan kártyát, amelynek színe a megjelenéskor egyszerűen csak fekete, de a fény hatására később különböző színű betűkből álló szöveg bontakozik ki rajta. Éppen így előállíthatunk valamely színes kép két három színnel — például bíborral, zölddel és narancs-színnel — nyomtatva. A bíbor festéket ilyenkor fényálló kékből meg fényt nem álló vörös festékből keverjük össze, avagy megfordítva; a zöld hasonlóképpen egy fényálló meg egy fényt nem álló sárga illetőleg kék festékből van összekeverve; éppen így a sárga

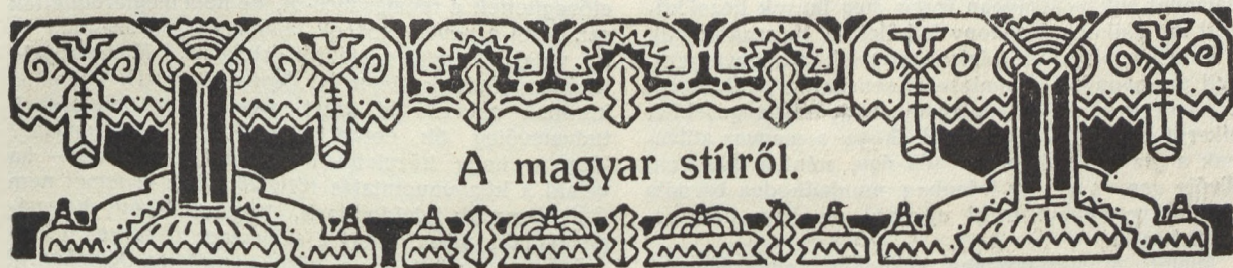
meg a vörös összetételéből származó narancs-szín is. Ha aztán az ilyenformán készült nyomatot a napfény hatásának tesszük ki: az össz-színhatás apródonként megváltozik, amennyiben a bíborból vörös vagy kék szín lesz, a zöldből kék avagy sárga, s a narancs-szín vörös avagy sárga színűvé változik lassankint át.

A színek kellő megválasztásával és a tárgyhoz való megfelelő fölhasználásával tökéletes háromszínyomatok is készíthetők ilyen módon. A fényálló alapszínnek természetesen sárgának, vörösnek meg kéknek kell lennie. A kísérő színek révén a három színnek egymásra nyomtatása után valami neutrális tónusa lesz a nyomtatványnak, amelyből azonban a napfényre helyezés után szépen kibontakozik a háromszín-nyomat. Az ilyesmi a közönségnek mód nélkül tetszik, s ezzel az eljárás sikere már biztosítva van.

Az eljárás keretében jobbra használt színhagyó festékek ezek: auramin O, cianinkék, Viktória-kék B, chinolin-vörös, floxin, malachit-zöld, etilzöld s metil-ibolya. Alapfestékekül nemcsak azok alkalmasak, amelyek tényleg abszolút fényállóak, hanem azok is, amelyek huzamosabban állják a fényt, így a cinóber, krómsárga, krapplakk, ultramarin, krómzöld is. Legjobbnak bizonyult azonban a lakkfestékek használata; ezek olyan formában kerülnek alkalmazásra, mint az egyébféle könyvnyomdai meg litográfiai festékek. Az eldörzsölésnek nagyon gyöngé firnásszal kell történnie; a soká főzött lenolajból készített erős firnász ugyanis a festék színváltozása után igen szembe-tűnően találná érvényesíteni a maga sárgás színtét.

A fényt nem álló festékeket még külön is preparálják, még pedig gyantaszappan- vagy tannin-oldattal. A gyantaszappan-oldattal preparált festékek érzékenyebbek a fény iránt, mint a tannin-oldattal preparáltak. Az egész preparálás azért történik, hogy a színváltozás bekövetkezése biztosítva legyen még abban az esetben is, ha nem közvetlen verőfény éri a nyomtatványt. Így aztán a fényt nem álló különböző színek is meglehetősen egyforma tempóban fakulnak ki, ami a preparálás nélkül semmiesetre sem volna lehetséges, mert hiszen a mi közönséges, preparálatlan festékeink kifakulásához nagyon különböző időtartamok szükségesek, a szerint, hogy minő anyagból valók s minő színűek. Mert még az utóbbi dolognak is szerepe van a nyomtatvány elfakulásának gyorsabb vagy lassúbb voltában. A kátrányfestékek közül például az ibolyaszínűek sokkalta hamarabb fakulnak ki, mint az egyéb színűek. Pedig az anyag sokszor megközelítőleg azonos ám.

A magyar stílről.

Főnti címmel a Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauz 1908. évi tizedik évfolyamában egy cikk jelent meg, melynek szerzője Kaczander szaktárs. E közlemény a nagyobb lélekzetű szellemi termékek azon fajához tartozik, melyek már létjogosultságuk legelső és legfőbb kellékeinek is híján vannak. Szerzője nélkülözi az irodalmi munkálkodásnak egy igen fontos, elengedhetetlen előfeltételét: tudását a tárgynak, melyről ír.

E vádat ugyan — sajnos — napjainkban szinte általánosítani is lehet. Nemcsak K. szaktárrsal szemben, de csekély megszorítással újabbkori szakíróink jó nagy részével szemben is megállapíthatjuk a fölületességet, mint napjainkban nagyon gyakran ismétlődő tünetet.

Szakirodalmunkban, de különösen az ennek keretében megjelenő esztétikai dolgozatok között, minduntalan találkozunk olyanokkal, melyekben önmaguknak tetsző és népszerűsége vágyó emberek értekeznek mindenféle művészeti kérdéstről, a nélkül, hogy értekezésük tárgyát előzetesen komolyan tanulmányozták volna; legtöbbször ők maguk is csak hallomásból, esetleg leírásból ismerik azt, amiről írnak, s így persze a munkájuk egyenlő értékű a tudásukkal.

Innen származik aztán az, hogy nem haladunk eléggé szakunk ideális törekvéseinek irányában; s ennek következménye, hogy szakirodalmunk nem szolgálhatja szakunknak az érdekeit kellő mértékben.

Pedig nem is olyan régen volt az, midőn a magyar nyomdászati szakirodalomnak is megvoltak a maga apostolai, és — nem voltak olvasók. Ma már volnának olvasók, de nem kerül fáradtságos elsorolni azok neveit, kik a "szakíró" jelzőre jogosan igényt tarthatnak.

Álljunk csak itt meg egy kissé. — Azokat, kik szaklapjainkba, időszaki és alkalmi kiadványainkba irogatni szoktak, három osztályba sorozhatjuk: Vannak olyanok, kiket széleskörű társadalmi ismeretek (divatosan szólva: európai műveltség) és szakunk majdnem valamennyi fő- és mellékágazatának alapos ismerete jellemez. — Második csoportba tartoznak azok,

akikből tizenkettő éppen egy tucatot tesz, s akik (ha néhanapján sikerül is nekik fölül-emelkedni az átlagon) munkáikban semmi újat nem mondanak. Beszélnek, hogy beszéljenek róluk. És haladnak elődeik csapásain, amely nekik, megengedem, lehet elég kényelmes, de a fejlődésre nézve semmiesetre sem hasznos. Olvasmányaik végén ép ott vagyunk, ahol voltunk azok elején: semmivel sem tudunk többet. — Végre vannak olyanok is, kik rendelkeznek ugyan az írni-tudás kellékeivel, de híján vannak amaz ismereteknek, melyeket a modern

korszellelem, a naponkint fejlődő izlés és a szépért való általános törekvés minden műveltebb emberrel szemben fölállít, s minden nyomdásztól, mint a tanulmányosabb elemekhez tartozó műiparostól, méltán megkíván. Szakíróval szemben fokozódnak és pedig nagyban fokozódnak e kívánalmak. Ami természetes is. Aki vállalkozik arra, hogy szellemi munkájával hozzájárul egy szak fejlesztéséhez: annak magának is ismeretekkel kell bírnia. Akitet azonban idetartozóknak vélek, ez általános ismeretek nem tartoznak sajátágaik közé. Egyedüli jó tulajdonságuk, hogy tudnak írni. S ha már ezt megtanulták, azt hiszik: mindenről tudnak írni. Egy-két sikertől elvakítva, képeseknek hiszik magukat a legproblematisabb kérdések megoldására is.

Ez utóbbiak közé tartozik K. szaktárs is. Tud írni. Láttam tőle csinos társadalmi, illetve gazdaságpolitikai dolgozatokat. S minthogy ezt — már csak bevallom — nem tanulmányozom, elhiszem, hogy azok igen jók, sőt a maguk nemében páratlanok. De a szakirodalomban, az esztétikában s különösen a művészet-történelemben analfabéta. S hogy szentségtelen kezekkel oly dolgok megírásához fogott, melyekhez nem ért: az annál inkább elítélendő, mert igen szép számmal vannak szakíróink között olyanok, kik a régi magyar stílust évek hosszú sora óta tanulmányozzák. S így csakis nekik volna joguk pálcát törni a magyar irány létjogosultsága fölött.

K. szaktársunknak a Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauzban megjelent cikkét nem vehetjük komolyan, mert hiszen nincs is komolyan megírva. S hogy mégis foglalkozunk vele, ez onnan van, mert az illető könyv ezrek és ezrek kezén fordul meg, akik között százan és százan vannak naivabbak is, kiknek az állítások valódiságának kutatása nem kenyerük.

Ez készítettet jelen soraim megírására.

Ha a hazánk vidéki városaiban, de különösen a kisebb vidéki városokban élő nyomdászok műveltség

és szakképzettség tekintetében magasabb fokon állának: e munkám teljesen fölöslegessé, illuzóriussá válna, mert szélesebb látókörrrel bíró s szakmájában képzett nyomdász K. szaktársnak a magyar stílusról írott e cikkét már egyszeri betekintés után is igyekszik kellő értékre leszállítani. Azonban a Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauzot nem csupán a képzetebbek olvassák, de megszerzi Magyarországnak úgyszólván minden nyomdásza, sőt tanulmányozni jórésztben csakis fiatalabb, ideoda utazgató meg vidéken dolgozó társaink tanulmányozzák,

valamint sok példányban forog meg inasok kezei között is, akiknek fogékony lelkiületére K. szaktársnak e bombasztokkal és frázisokkal telt közleménye nemzeti szempontból semmiesetre sem hathat jótékonyan. S ha ezek közül csupán egyetlen egy tehetségesebbet sikerül is meggyőzőnm arról, hogy a magyar stílusnak a grafikai műparban (ép úgy, mint a többiben) jövője van, s aki ily irányban munkálkodva bármily csekély eredményt ér el egykor: munkám nem vezet kárba.

Mielőtt a részletezésbe kezdenék, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy mind mai napig nem voltam barátja a rendszeres kritikának. Annak a kritikának, mely minden munkával egyazon sematikus elvek szerint bánik el. Ugyszintén sok ideig elítéltem minden olyan törekvést, mely szakirodalmunkat a külföldi fejlettség szemüvegén át nézve, azt a magasabb esztétikai elvek mérlegével mérte. S hogy ez a nézetem megváltozott: azt K. szaktársnak köszönhetem. Attól kezdve, hogy közleményét elolvastam, nemcsak valom, de tölem telhetőleg hirdetni is fogom, hogy a magyar nyomdászati szakirodalom megérett a kritikára. Sok évi munkálkodás által terebélyes fává növekedett; olyanná, mely gyümölcsöt is terem, mely gyümölcsök azonban nem mind élvezhetők. Egyik részének termése ízletes, míg nagyobb része csak vackort terem. E bajon segíteni mindannyiunknak kötelessége. Ütessük át szakirodalmunkat a nemzeti érzés talajába, ojtuk beléje önálló izlésünket, olyat, mely a magyar szellemnek megfelel, s neveljük, vadhajtsáitól óvjuk, nyesegessük, idomítsuk e fát: s e munkánk után mihamarább ki fog virágozni iparművészetünk fejlődése.

Egy ilyen, gyomláló munkára váró, fattyúhajtása szakirodalmunknak az említettem közlemény is. Melynek hogy minden sorát bíráló alá nem veszem, csupán annak tulajdonítsa szerző, hogy arra ez alkalommal e lapok hasábjain elegendő hely nincsen.

Két kemény váddal illettem eddig K. szaktársat: az ismeretek hiányának és az értelmetlenségnek vádjával. E két vádat azonban ki kell terjesztenem, mert nemcsak innen származnak munkája hiányai: hiányzik nála a történelmi érzék és a logikai következtetésesség is.

De nemcsak vádlok; állításaimat igazolják a következő idézetek:

"Mikor Medici Cosimo korában a renaissanceot elfogadták, egyben kimondták halálos ítéletét (sic!) mindenféle stílszerűségnek, mert az egyén szellemét fölszabadították mindenféle lekötöttségtől." E pár sort K. szaktárs bizonyára csak azért írta, hogy elhitesse az olvasóval azt, hogy ő a történelmet is ismeri. E vállalkozása azonban sehogy sem sikerült. Sőt botlást követett el akkor, midőn a renaissance kezdetének idejét Medici Cosimo korának nevezi el. E sorok írója a művészeti időszakoknak ilyen valóság jelzését csak most látta először. Ha K. szaktárs ismerné a művészettörténetet, kiválasztana egy művész-embert, ki a renaissanceot, a művészetek ujjaszületését munkáival elősegítette, s ennek nevével jelezné a művészeteknek ama korszakát, s nem egy mecenáséval. A Mediciék bőkezűségükkel csak

elősegítették a renaissance-ot, de nem megteremtették azt. Nem-e nevetségességnek találná azt K. szaktárs is, ha valaki a művészetekről értekezve. Michelangelo tevékenységének idejét II. Gyula vagy III. Pál pápa korának nevezné el azért, mert a nagy művésznek tudvalevőleg ők voltak legbőkezűbb mecenásai? Vagy — hogy közelebb álló példát említsék — ha valaki a könyvnyomtatás föltalálásának érdemét nem Gutenbergnek tulajdonítaná, hanem fősvény kompánistájának, azért, mert a szükséges összeget ő kölcsönözte, s e tetteért a könyvnyomtatás bölcsőkorát Fust korának neveznék? S arról, hogy a renaissanceot elfogadták, badarság arra következtetni, hogy "azzal egyidejűleg ki lett mondva a halálos ítélete mindenféle stílszerűségnek".

Azt mondja a nyolcadik bekezdés ötödik sorában: "Bizonyos igaz az, hogy az ötvös-ipar Magyarországon virágzott. Azok a remekművek bizonyítják ezt, amelyek fönmaradtak. De azokban ha volt is, nem domborulhatott ki teljesen a magyar jelleg, mert a jelesebb ötvösművesek nem magyarok, hanem bevándorolt külföldiek voltak." Más helyen ismét: "A középkor ipara az ország közepében úgyszólván ismeretlen volt. Az ország határát szegélyező városokban volt csak ipar." Ez állításával K. szaktárs beigazolta azon kifejezett gyanunkat, hogy a történelemben járatlan. Sőt mi több, nem ismeri annak az országnak, Magyarországnak történetét, amelynek iparáról és művészetéről ír.

Az ötvös- és sok más egyéb ipar is a középkorban Magyarországnak nemcsak határszéli városaiban volt elterjedve, de a mohácsi vezírig virágzott az ország bensejében is, s termékeinek majdnem mindegyikén kifejezésre jutott a magyar jelleg, a nemzeties irány. (Meg kell csak nézni a múzeumok ilyen tárgyú gyűjteményeit.) S az ipar nemcsak a hazai szükségletek kielégítésére szorítkozott, de iparosaink, akik egyúttal kereskedők is voltak, áruikkal elvándoroltak a messze keletre ép úgy, mint a távolabbi nyugati államokba is.

Ki tudná megmondani: mivé fejlődött volna a magyar fa- és fémapar, az ércdomborítás, az ötvösség, az agyagipar, a majolika, a zománcozás, a bőr-kikészítés, a szövő- és egyéb hajdan virágzó iparok, ha fejlődésüknek útját ketté nem vágja az ozmán terjeszkedés? Mi e nagy szerencsétlenségünkben is szerencsétlenebbek voltunk a többi népeknél. Vegyük csak például Spanyolországot. Ez is nyögte sokáig a mórok jármát, de Spanyolország legremekebb építészeti és egyéb műemlékeit (a régi világ csodáinak egyikét is: az Alhambrát) elnyomóinak, a móroknak

köszönheti. Minálunk a török után csak nyomor, szenvedés s pusztulás maradt emlékezetül.

Amint hazánkba betette lábát a török, az ország bensejében megszünt az ipari élet. Aki csak tehette, a felvidékre vagy Erdélybe vándorolt. Ez az oka, hogy volt olyan idő, midőn az ország bensejében nem volt ipari élet. S ez az oka annak is, hogy a felvidéken, de különösen Erdélyben, sokkal több és sokkal becsebb magyaros díszítő motívumok találhatók.

A történelmi érzék hiányával — ami csakis az ismeretek hiányából származik — rójuk föl

cikkének e kitételét is: "Csodálatos, hogy Magyarország ipara nem fejlődött olyan magas fokra, mint például a szomszéd Ausztriáé. Már helyrajzi (talán földrajzi!) fekvése is olyan szerencsés, hogy valamennyi szomszéd állam iparát túlszárnyalnia kellett volna." Hogy mindez miért van így, arra felelni fölösleges. Tudja azt úgyis mindenki, aki valaha Magyarország történetét tanulta. Sok oka van ennek, de ezek között talán egyik sem nagyobb a háromfészázados török járomnál és az Ausztriával való közjogi helyzetünkénél. Mind a török, mind az osztrák csak kifosztásunkra törekedett. Ezekről mind jobb nem is beszélni...

A kellő alapot nélkülöző irodalmi munka legjobb ismertetője: az önmagának való ellenmondás sem hiányzik K. szaktárs cikkéből. Az ötödik sorban például így ír: "Voltak népfajok, amelyeknek speciális építő-motívumaik fejezték ki faji jellegüket, amennyiben csak nagy későn tudták építési módozataiknak helyes és célszerű voltáról meggyőzni a többi népeket. De mihelyt mások is hozzájuthattak építési terveik titkaihoz, az eredeti, hű vonás már megszűnt." Tehát vagy titokban tartották építési módozataikat, s ekkor nem lehetett céljuk azokat másokkal is megismertetni, s legkevésbé azok helyességéről őket meggyőzni, vagy nem tartották titokban, s igyekeztek azt minél szélesebb körben, a többi nép közt is terjeszteni.

Végül ugyancsak az ismeretek hiányának tulajdonítható azon állítása is, hogy "az a tulipánvirág, amelyet oly sokféleképpen variálunk a nyomdászat terén, nem magyar eredetű virág; a szelídített s mesterségesen megszínezett tulipán hollandus virág". Hogy a tulipán nem magyar eredetű virág: abban igaz van, de hogy ide Hollandiából telepítették volna: abban már nincs igaza. Hazánkban azt emberöltőkkel előbb ismerték; a Keletről származott ide, s díszítéseink közé is a perzsa művészet hatása alatt került.

Különbön is balgaság a tulipánvirágnak a magyaros irányban oly nagy szerepet tulajdonítani. A magyar stílus nem csupán tulipánból áll. Csak lelki szegénységének adja bizonyítékát az, aki munkáin örökösen csak a tulipánvirágot alkalmazza, s ezt magyar stílusnak nevezi el. A magyar irányban a hagyma- és szivá alakok, de különösen a pávaszem, majdnem bírnak oly fontossággal, mint a tulipánvirág.

"Nincsen magyar stílus — mondja K. szaktárs —, mert a művészet és minden más, mi a kulturnépeket szoros kapcsolatban tartja: hazátlan." Ez utóbbi állításában igaza van. Elfelejté azonban, hogy ha a művészetnek nincs is hazája, van a művészeti objektumoknak. Minden nemzetnek, minden országnak, sőt az egyes országrészeknek is, magvannak a maguk művészeti objektumai. Ezeket föl kutatni, rögzíteni, helyesebben fejleszteni és földolgozni: a művelt világ azoknak teszi kötelességévé, akik azokhoz legközelebb állanak, s akik hozzájuk legkönnyebben hozzáférhetnek. E szempontból kiindulva, magyar motívumok után kutatni s ezeket fejleszteni ugyan ki másnak volna kötelessége, ha nem a magyarnak?

Volt idő, s elég soká tartott, midőn kinevelték, fanatikus rajongónak nevezték azt, ki ma-

gyar stílusról beszélt. Abban a korban megállta volna helyét K. szaktársnak az az állítása, hogy nincsen magyar stílus, de ma már nem. Igaz ugyan, hogy e stílus csak most fejlődik, ma úgyszólván még csak embrió. Ha azonban egyszer megszületik: hirdetni fogja a magyar izlést, a magyar ipart és szépművészetet, s ép úgy megindul hódító útjára, mint hajdan a renaissance s a többi műirányok. Hogy ez így lesz, arra következtetni lehet a kezdet sikereiből.

Nem probléma többé a magyar stílus. Hányféle iparterméket láttam én magyaros motívumokkal ékesítve, s hányat lehet látni határozottan magyaros formában! Sőt alkalmazzák sikeresen már e stílust az építő-iparban is. Ott van például a fővárosban a póstatakarékpénztár palotája: Lechner Ödön műve; ujabban még szoborműveken is láthatni, mint például a kassai honvédszobron. Nem "laposságuk s az örökös egyformaság" az oka, hogy a magyar stílus az építkezés és a szobrászat terén nem tudott nagyobb arányban elterjedni, hanem egészen más valami. Először az, hogy kevés olyan tervező művésznünk van, ki ez irányban magát kiképezte volna; másodsor az, hogy egy ily irányban emelt mű sokkal többbe kerül a manapság szélteben dívó kozmopolita stílusban készülnél; ami tulajdonképpen nem is stílus, hanem az összes stílusok zagyvaléka.

"Nincsen magyar stíl és nem is kell magyar stíl — mondja K. szaktárs cikkének utolsó soraiiban — mert az nem fejezhető ki a haladást, hanem csak a visszafejlődéshez nyújtana hatalmas tápanyagot." E kitétele nekünk nem sok zavunk lehet. A magyar stílus kultiválása csak haladást jelenthet. Mit gondol, K. szaktárs, nem-e inkább elősegítené a visszafejlődést az, ha a műszedő a "ceruzájára alkalmas részleteket — amint ő ajánlja — a vad, a tiszta, a szűzi természetben, az erdő, a mező, a sziklik, a vizek színes, ragyogó változataiban, a csörgedező kis patak mentén" keresné? Így is fölös számmal találkozunk a "díszes" nyomtatványok közt olyanokkal, melyek szépségzeti szempontból nagyon is sok kívánni valót hagynak hátra; hát még ha — K. tanácsát követve — a szabad természetből vett motívumokkal ékesítenék szedőink azokat (mely munkára azonban kellő előtanulmány az össznyomdászás még csak huszad részének sincs!), micsoda szörnyszülöttekkel találkozoznánk unos-untalan?!

Sem művészi, sem technikai és különösen elvi szempontból nem szabad elzárkózni valamely műirány elől akkor, midőn arra a meggyőződésre jutottunk, hogy ez iránynak létjogosultsága s jövője van. A ma-

gyar stílus létjogosultságát — különösen a grafikai műparágak terén — elvitatni nem lehet. A magyar stíl a nyomtatványon, műértőleg alkalmazva, pompásan hat. Tanulmányozza K. szaktárs a magyar stílről eddig megjelent legjobb dolgozatokat, s tanulmányozza magát a magyar stílust; hasonlítsa össze a Magyar Nyomdászok Évkönyvének utolsó évfolyamait az előbbiekkel: elmondhatja-e nyugodt lélekkel a benő foglalt rajzokról, hogy nem fejezik ki eléggé a haladást, s visszafejlődésre szolgálnak tápanyagul?!

L—l A—t.

Apróságok a betűfémről.

Sokszor fölvetették már azt a kérdést, hogy miért éppen ólom, antimon meg cinn ötvözetéből állanak a betűink, s miért nem készíthetjük azokat valamely tetszés szerinti más fémből, például vasból, acélból stb.

Olyan nagy tömegű szükségletnél, mint aminővel a könyvnyomtatás dicsekedhetik a betűt illetőleg: első sorban az a fő dolog, hogy az alkalmasnak talált fém kellő mennyiségben álljon a rendelkezésünkre, s e mellett ne is legyen túlságosan drága. S mert a betűöntés céljaira csak olyan fém lehet alkalmas, amely nemcsak hogy meglehetősen kemény, hanem ezenkívül még az olvadási pontja sincsen valami nagyon magas: az összes fémek közül az ólom, antimon meg cinn, illetőleg ezek ötvözete jöhet legelső sorban is számításba. Könnyen megérthetjük a dolgot, ha az egyes fémeknek keménységét összehasonlítjuk egymással. E szerint a cinn 1·7-szerre, az arany 10·7-szerre, az ezüst 13-szor, az aluminium 17-szerre, a vörösréz 19-szerre, az antimon 20-szor, a platina 24-szerre és a vas 60-szor keményebb betűink fő-fő anyagánál, az ólomnál. Az olvadási fokot illetőleg ugyane fémek megolvasztásához Celsius-fokokban szükséges: cinn 230, ólom 334, cink 412, antimon 450, aluminium 700, ezüst 1000, vörösréz 1170, arany 1200, vas 2000 és platina 2500 fok. Legkönnyebben olvad tehát a cinn.

A platina, arany, ezüst és vörösréz drágaságuknál fogva sem jöhetnének számba a betűöntésben, de meg nagyon magos az olvadási pontjuk. Az utóbbi tulajdonság teszi betűöntésre hasznavehetetlenné a vasat meg az acélt is. Magos olvadási pontja van ezenkívül az aluminiumnak, amelynek egyébként igen jó tulajdonsága volna a könnyűsége. A magos olvadási ponton kívül — ami az öntőműszer meg a matricák gyors pusztulását okozná — hátrányos tulajdonsága még az aluminiumnak az is, hogy nagyon sűrűn folyós, és ezért élesképző öntvényeket bajos volna véle csinálni.

Ugyanez teszi a cink használatát a betűöntésre alkalmatlanná. A cink ezenkívül még hamar is oxidálódik, s öntés után erősen összehúzódva, lehetetlenné teszi a pontos szisztéma betartását.

Az antimon tisztán nem alkalmas ipari célokra a merevsége és kihűléskor való kristályosodása miatt. Annál fontosabb a használata ötvözésre, amennyiben alacsony olvadási pontját s könnyen-folyósságát némi részben átruházza az egész ötvényre.

A cinn puhasága miatt egymagában nem volna alkalmas betűöntésre. De ötvözésre igen jó, mert olvadási pontja alacsony s megolvasztva könnyen folyik.

Az ólom a legpuhább fém, s ezért tisztán való használata az

egész fémiparban korlátolt. Ötvözve azonban roppant széleskörű a használata igen sok ipari ágazatban.

Bármennyire kutattak is utána, a betűöntésre alkalmasabb anyagot nem találhattak az ólom, antimon és cinn ötvözeténél. Próbálkoztak a fémes anyagokon kívül üveggel is, de minden praktikus haszon nélkül.

A betűfémnek fő alkotó része az ólom. Puhaságán jelentékenyen segít az antimon. Az ólomnak tizenkét-százalékos antimon-ötvözete négyyszerre, huszonhárom-százalékos antimon-ötvözete pedig hatszorta keményebb a tiszta ólomnál. Ha még ennél is több antimont keverünk az ólomhoz: az ötvözet keménysége természetesen fokozódik, de egyszerűen mind többet vesz föl az antimon merevségéből is. Ezt a merevséget azután egy harmadik fémnek, a cinnek hozzáátételével szokás enyhíteni. A betűfémnek rendes összetétele tehát a megfelelő mennyiségű ólomon kívül huszonöt-harminc százalék antimon és átlagosan tíz százalék cinn. Az utóbbi a merevség s túlságos törékenység megszüntetésén kívül az ötvözet olvadási pontját is lejjebb szállítja, sőt — különösképpen — még keményebbé teszi az ötvözetet. Az ólomnak és antimonnak olyan ötvözetet, amelyekhez cinn nem kevertünk, éles képet nem igen adhatnak, mert lehűléskor nagyon erősen összehúzódnak. Néha még egy kevés vörösréz is elegyítenek a betűfémhez, hogy ezzel is fokozzák a keménységét; természetes azonban, hogy a vörösréz-hozzáátételnek nagyon csekélynek — egy százalékon okvetlenül alul maradónak — szabad csak lennie, nehogy túlságosan magasra emelkedjék a betűfém olvadási pontja. Túlságos fölhevítés esetében ugyanis az ötvözetben levő cinnek kisebb-nagyobb része elpárolog, s az ötvény ennek következtében törékennyé és porózussá válhatik. Az ilyen túlhevített fémből öntött betű ezenkívül — mint azt elismert szakemberek tapasztalatai bizonyítják — igen hajlamos a megrozsdásodásra, köz-szóval oxidációra. Ötvözéskor legelőbb az ólmot szokás beletenni az

olvasztó-üstbe, s az antimon csak azután kerül hozzá, még pedig lehetőleg apró darabokban, hogy mentől alaposabban keveredjék a két fém egymással. Ezenkívül azonban még kavargatunk is kell a fém-egyveleget, mert az antimon fajsúlyva tudvalevőleg jóval kisebb, mint az ólomé, s így kavargatás nélkül okvetlenül a felszínre emelkednék, s az öntvény rétegesé válnék. A kavargatásnak jól kiszáradt puhafa-pálcikával kell történnie. Az ennek elszenesedéséből származó gázok szintén szükségesek az anyag javításához. A cinn-t végül öntjük be.

Ujmódi könyvdíszítés.

Érdekes könyv van előttünk. Címe: "Mozgó fényképek" s a mindennapos életből merített, keresetlen egyszerűséggel előadott novellák meg elbeszélések vannak benne. A magyar íróvilág egyik kitünősége, Falk Zsigmond dr. írta a könyvet, s két fiatal művészember, Honti Nándor, ki most dekoratív rajzolóink egyik legjobbika, s Kovács Károly látták el rajzokkal.

Bár a könyvben foglalt elbeszélésekben is gyönyörűségünket találtuk: a szövegről lapunk keretében nem szólhatunk. A Grafikai Szemle irányja, egész valója a szak-ápolásban foglalódik össze, s így a szoros értelemben vett szakmunkákat leszámítva, irodalmi kincseinknek csak külső-belső kiállításával foglalkozhatunk. A tartalom méltatására szinte hagyományosan és előből: eddigelé sohasem tértünk ki.

De az előttünk fekvő könyvnek már maga a kiállítása is olyan, hogy méltán fölköltetheti minden könyvnyomtatónak a meleg érdeklődését. A "Mozgó fényképek" kiállítása irányt jelent a magyar könyvcsinálásban, s vele egyszermind felszabadulást a nehézkes, durva és darabos angol-német könyvdíszítési formák alól. E helyett egy kis franciáság van benne, de jókora adag zamatos eredetiséggel párosulva.

A könyv szövege garmond Scheller-antikvából van szedve, s a szöveg körül bőséges margót hagytak. A margón aztán — a szöveg tartalmához képest — pompás harmóniában váltakoznak a hol csak egyszerűen dekoratív jellegű, hol meg határozottan illusztratív értékű rajzok. Egytől-egyik két-színesezek ezek.

A lapszéli rajzokon kívül egyéb illusztrációk is vannak a szövegben, sőt egy jól sikerült háromszín-nyomatot is láttunk a könyvben. Mindez azonban meg szokott vagy legalább is nem ritka dolog már manapság, s így a lapszéli dísz méltatására szorítkozunk.

A margóbeli dekoráció és illusztráció hatása pompás; emeli az olvasó hangulatát, segíti őt a megértésben és az elmélyedésben. Harmóniát teremt a tartalom meg az anyag között, mert hiszen a lapszéli rajz, a mellett, hogy a szöveget magyarozza vagy legalább diszkrétén kíséri: dekorálja magát, a könyv anyagát, a papirozt.

A lapszéli dísz — mint már említettük is — mindenütt két-színese. Az ügyes rajzoló kitünően értette a módját; hogyan lehet ezekkel az (venkint változó színpárok) a legjobb és legkedvesebb hatást elérni, a nélkül, hogy bárhol is túlságosan előtérbe nyomulna, tehát tolokodó hatásúvá válna a rajz. Magától értődik, hogy a színek egymásra-nyomatása által egy-egy új, harmadik szín is keletkezett a lapszéleken, ami szintén nagyban hozzájárul a kíséző dísz szép és hatásos voltához.

A dekorálásnak, illetőleg az illusztrálásnak az elve hol gyöngébben, hol pedig kifejezettebben nyilvánkozik meg a könyvben, mindig úgy, amint azt a szöveg megkívánja. Néhol egyszerű levél- avagy stílizált virágdísz húzódik meg a margón, máshol már a szöveg tartalmára vonatkozó alakrajzot látunk. A rajzok jobbra folthatóságok, ami a szövegkolumna és dísz közti enyhe és jóleső kontraszt fokozása szempontjából ebben a speciális esetben csak helyeselhető.

A könyvdíszítés jövőbeli divatának előpóztáját látjuk Falk Zsigmond dr. előttünk fekvő könyvében. Sőt nem csupán a "Mozgó fényképek"-ben, hanem az ugyancsak ő általa szerkesztett "Ország-Világ almanachja" két kötetében is. Az egyik kötetben az összes történelmi díszítő stílusok fő-fő motívumai, a másikonban naturalisztikus virágképek foglalják el a margót. Persze valamennyi ily rajz színesen van nyomtatva. De míg e két korábbi kötet lapszéli rajzaiknak semmi vonatkozásuk sincs a szöveggel, s inkább instruktív, mintsem dekoratív értékűek: a "Mozgó fényképek" lapszéli rajzai már dekoratív illusztrációi a szövegnek.

A tarka színek szerepe mind szélesebb körű lesz a grafikai sokszorosításban. Amíg azelőtt könyveinkben majdnem kizárólag a fekete-nyomatásos dekoráció meg illusztráció uralkodott: ma már elég sűrűn láthatjuk azokat — különösen a külföldi szépirodalmi és tudományos munkákban, sőt az iskolás gyermekek könyveiben is — tarkaszínes pompában megjelenítve. S a közönség igen hálásan fogadja mindezt; összevág az a kor jellemző törekvésével: paroxizmusig vinni a munkát, ha kell, de fenéig méríteni az élvezetekből, amikor idő kerül rája. A szórakozások leg-egyszerűbbikénél és leghasznosabbjánál: az olvasásnál is megkívánja a modern kor embere, hogy hangulatát lehetőleg fokozza a könyvnek, újságnak a külső kiállítása. S erre a színes nyomtatás, s általában a színpompa kiválóan jó. Képes lapjaink egyik-másika ép ezért egy idő óta — ha már másképpen nem teheti — színes tónusok alkalmazásával igyekszik képeit derűsebbé, elevenebbé és hangulatosabbá tenni. A képek kapósága így hasonlíthatatlanul nagyobb, mert hisz a színszeretet, a színekben való dustalkodás korszakát éljük mostanában.

Falk Zsigmond dr. irányt adott most megjelent könyvének ékesítésével a könyvornamentikának. Az ő sikere — amelyben természetesen nagy része van a nyomtatást végző Pesti Könyvnyomda Részvénytársaságnak is — valószínűleg más írókat is buzdítani fog a hasonló módon való könyvdíszítésre. Mert hát szép és praktikus dolog az!

Szedésről – szedőknek.

Egy és más a modern könyvcsinálásról.

Amikor valamely könyvnek elkészítéséről van szó: legelőször is a formátummal kell tisztába jönnünk. A nagy alakú könyvnek általában imponálóbb és előkelőbb a hatása, mint a kicsiny alakúé. Az utóbbiak igényteleneknek tűnnek föl sokszor még a tartalmukra nézvést is, s éppen ezért főképp csak költeményeket meg apró elbeszéléseket szabadna túlságosan kicsiny formában megjelentetni; az ilyes munkákat az olvasó ügyis gyakran el szokta magával vinni a kirándulásaira meg egyebüvé, s így a kicsiny alak e szempontból praktikusabb is. Tudományos és illusztrált könyvek alakjának már jóval nagyobbak kell lennie. Ép úgy a kis gyermekek számára készülő képes könyveknek is, mert hisz mentől nagyobbak ezeknek a képei: annál nagyobb a tanító hatásuk is.

Harántos alakú könyvek a sorok hosszúsága miatt nehezen olvashatók, s ezért az ilyen formátum csak akkor ajánlható, ha az illusztrációk ezt megkövetelik.

A formátum megállapításához hasonlóan nagyfontosságú dolog a könyvkiállításban a betű megválasztása. A betű közvetíti hozzánk a szerző gondolatait. A betű jó olvashatósága ennél fogva egyike a legemisebb követelményeknek. Már igen sokszor hangsúlyozták ugyan, hogy a betűnek kész ornamensnek kell lennie, s az egyes betűknek egymásba olvadóan dekoratív síkot kell képezniök, de ez a tanítás meglehetősen téves, mert hiszen a betűnek a dekorációnál jóval magasabb hivatást kell betöltenie: a gondolat közvetítését. Már pedig a dekoratív hatás és a jó olvashatóság nem igen szokott együtt járni.

A betű fő célja: a szerző gondolatainak gyors közvetítése mellett minden más célnak háttérbe kell szorulnia. Ha a könyvet olvassuk: egységgyedül az olvasásra kell irányulnia a figyelmünknek; külső behatásoknak nem szabad e közben zavaróan megnyilvánulniök. De hogyan mélyedhetnénk el az olvasásban, ha a betűket e közben sillabizálgatnunk kell? ! Megzavarodunk ilyenkor, s legyen bár a szöveg tárgya még olyan jó és érdekes: a dekoratív hatású, de nehéz olvasású betű kedvünket veszi a továbbolvasástól.

A betű maga egyén. Más és más összeállításban más és más gondolatokat rögzít meg, s ezért az egyes betűknek világosan kell különbözniök egymástól. A betű művészi értéke a célszerű formában rejlik, nem pedig a vonalak cikornyás voltában. Az egyszerű és jól olvasható betűfajta hasonlíthatatlanul művésziesebb a nehezen olvasható cikornyás betűnél. Néhány esztendő tévelygés után ma

már szinte általánossá lett a könyvnyomtatók körében ez a meggyőződés, s a bár dekoratív, de nehezen olvasható betűknek ujabban egészen befellegzett.

Botor szokás a kimeneteknek sortöltőkkel való teleltetése is. Zavarja az olvasást, tehát nem oda való. Már pedig a kolumna síkjára nézvést is áll az az axióma, hogy ami nem oda való, az egyszerűen — piszok.

Hogy a betű jellegével a könyv irányához, komolyságához alkalmazkodnunk kell: már sokszor megírták. Vidám tárgyú munkákhoz könnyed betűket vehetünk, például a költeményekhez esetleg kurzívot is; tudományos munkák már valamelyes nehezebb, nyugodtabb betűt kívánnak meg. Iskolás könyvek betűjének jó nagynak, legalább is garmondnak kell lennie.

Amit a betűről mondtunk: áll a könyvdíszre nézvést is. Mentől könnyedebb a mű tárgya és irálya: annál játsszibb és szabadabb lehet a könyv dísze is.

A kolumnák vonallal való bekerítését némely szakíró nem tartja helyesnek, úgy okoskodva, hogy a páros oldalakat így elszigeteljük egymástól. Van a dologban valami, de viszont az is igaz, hogy ezt az elszigeteltséget enyhíthetjük a kötőhőzeg szűkítésével.

Akár szedett a könyvdísz, akár művész-ember csinálta: az egész könyvben végesvégig egyforma síflusúnak kell lennie. Kivételt képezhet az az eset, amikor egyszersmind tanító avagy illusztráló céllal alkalmazzuk a könyvdíszet. Vaskos betűjű szöveghez természetesen erőteljesebb vonású könyvdísz való.

A könyvek fölívátlan volta csak bosszantja az olvasót, s ezért még a fűzött példányoknál is ajánlatos a körülívágás. A könyv két sarkát ezenkívül nem árt legömbölyítenünk; így kevesebb a "szamárfül". A könyv gerince is lehet lapos avagy gömbölyített.

A többszínű nyomtatványok formáinak

beigazításánál ajánlatos dolog a szedőknek is ottan lennie, mert hiszen a beosztás megváltoztatására stb. egységgyedül csak ő jogosult. Különböznél még jobb, ha az egész beigazítást maga a szedő végzi közvetlenül a szedés elkészülte után. Természetesen ahány színforma, annyi zárókeret kell az ilyen munkához. Ennek az eljárásnak megvan az az előnye, hogy pontos beigazítás esetében nem kell a formát a gépben nyitogatnunk, s így a gép drága munkaidejéből minduntalan valamicskét elrabolnunk. A stégek elhelyezésének persze azonosnak kell lennie valamennyi színinformánál. A regiszter pontosságáról esetleg úgy is meggyőződhetünk, hogy az egyes levonatokat az ablakon egymásra terítve nézzük.

Színes nyomtatásra alkalmas papiros.

Nem mindenféle papiros alkalmas egyformán arra, hogy színesen nyomtassunk rája. S ennek oka nem annyira magában a papirosban, mint inkább a festékben rejlik, amennyiben a festékek egyik-másikával nem nyomtathatunk bármilyen papirosra. A közönséges simított papirost például a zöldes-kék festékek igen jól fogják, de már a krétázott papirosokat sokkal kevésbé. Egyrészt az eldörzsölésük módja okozza ezt, másrészt pedig az a körülmény is, hogy a simított papiros fölülete nem szíja oly mohón magába a festékben foglalt firnászt, mint a krétázott papirosok porózus krétarétege. Az utóbbi fajta papirosokról a színes nyomatot olykor egész szépen letörülhetjük. Amikor a papirgyáros színes nyomtatásra alkalmasnak jelenti ki a papirost, ez úgy értelmezendő, hogy a festékek java része kitűnően fogja azt, bár valamennyi festékről ez még távolról sem volna állítható, s akárhány esetben a festékgyárosnak kell igazodnia a papiroshoz. A festékek különböző sajátosságai a használati célhoz képest különböző firnász-összetételeket kívánnak, ennek megállapítására, illetőleg kipróbálására pedig első sorban csak a festékgyáros képes. Nagyobb példányszámú színes nyomatok készítése előtt tehát jól tesszük, ha a nyomtató-papirosból mintái küldve a festékgyárosnak, a festék-előkészítés sokszor körülményes munkáját egészen órá hagyjuk.

Vetődött fametszetek nyomhatóvá tétele.

Bár az autofpiák terjedése alaposan kikezdte a fametszés szép birodalmát, mégis igen gyakori nyomdáinkban az az eset, hogy közvetlenül fametszetről kell nyomtatnunk. S ilyenkor bizony megesis, hogy a fametszetnek baja támad: megvetődik avagy éppen séggel kisebb-nagyobb repedések mutatkoznak rajta.

A vetődésen nagyon könnyen segíthetünk: sima és vízszintes lapra néhány csöpp tiszta vizet öntünk, az újjunkkal ezt kissé széjjelkenjük, s a fadúcot képével lefelé fordítva ráfajektetjük. Körülbelül egy óra hosszat hagyjuk a fadúcot ebben a helyzetében. Megterhelni, présbe szorítani a fametszetet nem ajánlatos; a kiegyenesedés erőszakolása bajt okozhat. A dúc a nélkül is kiegyenesedik, legföljebb ha egyszer-kétszer meg kell ismételnünk a fent ismertetett eljárást.

Egy német szaklapban nemrégiben azt ajánlották, hogy a megvetődött fametszetet a homorú felén nedvesítsük jól meg, s aztán kevés spirítuszt öntve fölébe, gyujtsuk ezt meg. A dúc

ilyenformán rögtön kiegyenesednék. — Hát ez igaz, de azért mégsem ajánljuk a dolgot szakértársainknak, mert hiszen az eljárás — ha mindjárt nem is vesszük ugyan észre — erősen megtámadja egyrészt a fametszetet magát is, másrészt pedig a dúc anyagát is.

A fametszetek dúca rendesen kicsiny darabokból van összeenyvezve; nagyobb darabokat bajos volna a csomós és gyakran repedezett puszpángfából kivágni. A finoman meggyalult egyes darabok összeragasztásához jóféle orosz avagy kölni enyvvet használnak, amelynek bár igen nagy a kötőereje: évek múltán mégis csak enged belőle. Ilyenkor — többnyire a vetődéssel kapcsolatosan — repedések mutatkoznak a fadúcon. Ezek a repedések néha olyan keskenyek, hogy a dúcon magán alig láthatók meg, de ha erről levonatot készítettünk: a levonaton egy-egy fehér vonal alakjában rögtön a szemünkbe tűnnek.

A vetődött dúcnaq spirítusz-égetéssel való kijavítása könnyen okozhat ilyen repedéseket, de előállhatnak ezek az idők folyamán úgyszólván maguktól is. A segítés módja abban áll, hogy a dúcot satuba fogjuk, s alján meg oldalt — sohasem a képén! — enyvvet nyomunk a repedésekbe. A szélesebb repedéseken már egyesegyedül csak a fametsző segíthet.

A kirakó-asztaloknak jó megvilágítása

különösen a színes nyomtatás tekintetében igen fontos. A régi szokás szerint ugyan olykép helyezték el mindig a gyorssajtót, hogy a kirakó-asztal az ablak elé essék, de ettől a szokástól az újabb és modernebb nyomdáknak gyakran eltérnek, s a gépnek nyomó-taligás részét állítják az ablak felé, azzal a megokolással, hogy a gépmesternek, szedőnek stb. főképpen a gép eme részén van dolga, s ezért ajánlatosabb a gyorssajtónak ezt a felét fordítani a világosság felé. Ebben az okoskodásban tényleg van is valami, csak az a kérdés, hogy a régi-módi gép-állítás mellett nem szólnak-e még nyomósabb okok.

Mi azt hisszük, hogy ebben a rendes munkaminőség az irányadó. Olyan gépeket, amelyeknek főképp könyveket meg újságokat nyomtatnak: bátran állíthatunk a taligás felükkel az ablak felé, de már az olyanokat, amelyek legfőként három- meg négy szín-nyomatok készülnek, jobb ha régi módra, kirakó felükkel állítjuk az ablak felé. Különösen a sárga szín nyomtatásakor mindig kellő világosságnak kell a kirakó-asztalra esnie, hogy a gépmester az árnyalat esetleges megváltozásait rögtön észrevehesse. E nélkül lehetetlen a biztos munkálkodás.

Vegyes közlemények.

A szellemes nyomdász-élclap, az "Ekszkíze"

legutolsó számában felsorolja azt a sok, se szeri se száma nyomdász-egyesületet, melyek ugyancsak megnyomorgatják a szegény szaktársak amúgy is ürességtől tátongó zsebeit; proficiál azután még egy sereg, a jövőben elérkezendő új egyesületeiről is. Nos! nem volt jó dolog az ördögöt a falra festeni, mert ime egy darab már meg is érkezett belőle a "Grafikus Művezetők Egyesülete" képében. Minthogy azonban semmi szükségünk az új vendégre, igen könnyen el fogunk bánhatni véle az érvek tömléjűfűstjével. "Anyagi érdekek közös megvédését!" akarják a grümdoló művezető szaktársak? Ott a Szakegylet! ennél erősebb támasztékot úgy se tudnak kifarangni, nélküle meg éppen semlyent. — "Szakmabeli és szellemi tudások fejlesztésének szükségét" érzik? Minek ehhez új egyesület? Ott van a Szakkör! Ott tanulhatnak is, meg ha már tele tudással a begyök: tanításra is nyílhathat alkalmuk. Ott szakfelolvashatnak, vitáulázhatnak, szakkirándulhatnak, csak jöjjenek el, és ne nézzék kényelmes távlatból pár ember fardaságos küzködését. Könyvtárunk is van. A Szakegyesületnek is, s a Szakkörnek is. Rajta, művezető urak! Önöknek leginkább áll módjukban ezeket a b. nyomdájukban megjelenő megfelelő munkákkal gyarapítani. Mindehhez nem kell semmiféle szeparatiztikus törekvés. Mire volna jó ez az új kínai fal, amelyen, hej! de sokszor kellene áttemelni és a nagy mindenségbe pottyantani a művezető-egyesületi tagságra már nem "taulich" tagokat. — Maradjon csak a Művezető-Egyesület a "művelt külföldé", mi megélünk a mi közös érzületünkkel, szoros összetartásunkkal a nélkül is.

A Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság

február 15-én tartotta 40-ik évi rendes közgyűlését lovag Falk Zsigmond m. kir. udvari tanácsos elnöklété alatt. Az előterjesztett jelentés szerint a tiszta nyereség, az üzleti költségek, leírások és adók levonása után 119592 kor. 07 f., ebből leszámítván az alapszabályszerű jutalékokat és a tartalékalap 23023 kor. 15 fillérvény dotálását, marad 96568 kor. 92 f. Ez összegből részvénytinkint 160 kor., tehát összesen 70560 kor. fizettetik ki osztaléként, az ezután fenmaradó 26008 kor. 92 f. pedig a jövő év számlájára vitették át. A közgyűlés közzönetet szavazott elnök-igazgatónak a körültekintő, bölcs és eredményes működésért, és úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak megadta a felmentvényt.

Szakkörünknek továbbképző tanfolyamairól.

Közeledik rendes évi közgyűlésünk, amelynek továbbképző tanfolyamunkkal is kell foglalkoznia, különösen pedig annak további fejlődéséről meg jövőbeli irányzatáról kell gondoskodnia.

Midőn az ez évi kurzus elején a tanfolyam vezetésével megbízattam, súlyos aggályaim voltak, amit nem is titkoltam, s csak ismételt rábeszélésre vállalkoztam a nehéz föladatra. Bártran mondhatom most már, hogy odaadó szeretettel vagyok e nagy jelentőségű Intézményünk iránt, s igyekszem is tölem telhetőleg a legnagyobb buzgósággal s lelkiismeretességgel az ügyet szolgálni.

Ez ügyet szolgálják jelen soraim is, mely egyben pozitív indítvány önjait lenni. Szükségesnek látom tapasztalataimat leszögezni és hasznosítani, mert minden szeretetem dacára valószínűleg kénytelen leszek megválni a vezetőiől. Indítványaim szoros összefüggésben állanak tanfolyamaink immár "félhivatalos" voltával, mert az állami támogatás megadja a félhivatalos színezetet.

Mindenekelőtt vissza kell térnem az előadói kar első értekezletére, melyeken kimondotta, hogy "nem nagyképszerűsítő tanároknak képzélik magukat az előadók, hanem szaktársaknak, akik kedvező körülmények folytán szerzett tapasztalataikat megosztják szaktársaikkal". Ez már a címben is kifejezésre jutott, mert ama következtetésre jutottunk, hogy nem "szaktanfolyamot" tartunk fenn, hanem a tanulni vágyó szaktársak további képzésére vállalkoztunk. Ezen a "továbbképzéssel" legjobban jelzett cél lebegett folyton szemünk előtt, s e célnak megfelelően megválasztott tananyag és a tananyag megkezdésének megfelelő és máris mutatkozó erkölcsi siker bizonyítja, hogy jó nyomon indultunk.

Már most ennek megfelelően kell a jövő évi nyomos a további munkaprogramnak alakulnia, s már most kimondani, hogy minden elméleti oktatás, akár szabad előadás, akár fölolvadás kere-

tében kiküszöbölendő; maradjanak ezek a havi fölolvadó üléseknek tárgysorozatában. Az a rendelkezésre álló néhány óra tartassék fenn a gyakorlati célú tanításnak, amely következőképpen lenne foganatosítandó: Két tanterem áll rendelkezésünkre: a II. és III. számú rajzterem, továbbá az alagsorban a kísérleti nyomda. E tantermek következőképp használhatók föl céljainkra: A II. számú rajzteremben minden vasárnap délelőtti fél 9-től 11-ig a szakunkban annyira fontos rajz továbbra is tanítandó, még pedig két csoportban: egyik csoportban a haladóknak, másikban a kezdőknek. Ez a módszer kitünően bevált. 11 órától fél 1-ig ugyanilyen két csoportban a szintén fontos és hasznos tipográfiai vázlatkészítés volna tanítandó. A III. számú rajzteremben szintén a gyakorlati életnek megfelelő tanfolyam vendők föl; így fél 9-től 10-ig a német nyelv, 10 és 12 között pedig egyéb közhasznú tárgyak, mint kereskedelmi jog, váltóisme, könyvelés és hasonlók volna tanítandók. E tárgyak természetesen az alkalom és mód szerint bővítettének. — Sajnos, a hallgatóság részben megváltoztathatatlán külső behatások, részben könnyelműség miatt rendkívül váltakozó hullámzásnak van alávetve. Ha már a külső körülmények meg nem szüntethetők (ilyen külső körülmények: betegség, más irányú lekötöttség, pl. gyűlések stb.), úgy legalább a könnyelműség okozta mulasztás volna megszüntethető, olyanformán, hogy minden beiratkozott tanuló csekély összegű, mondjuk négy korona biztosítékot tesz le, melyet azonban a tanfolyam befejeztével csorbítatlanul visszakap, de elveszti azon esetben, ha bizonyos számú esetekben igazolatlan mulaszt, vagy önként marad ki. Elkerülendő a fölösleges nyeggetés, elegendő volna minden esetben igazolásul a nyomda bizalmi férfiának írása. Természetesen, mint eddig, úgy ezután sem szabad semmiféle anyagi terhekkel sújtani a hallgató szaktársakat, mert csak úgy van értelme tanfolyamainknak, ha azok teljesen díjtalanok és minden nyomdász számára szabadon hozzáférhetőek.

Szándékosan hagytam utoljára a kísérleti nyomdát, amely a gyakorlati tanításban nagyon fontos volna, azonban mai keretében a szedés céljainak éppen nem, a gépmesteri és nyomtatás-technikai tanítás céljainak pedig alig-alig felel meg. Természetesen, a Szakkör anyagi ereje nem elegendő a megfelelő berendezés létesítésére, további pénzületi támogatás az állam részéről nem várható, de talán lehetne olyanformán csinálni a dolgot, hogy kiegészítjük a kísérleti nyomdát, s az állam olyan mértékű támogatását kérjük, hogy ezt ingyenes gépek s eszközök rendelkezésre bocsátásával tenné lehetővé. Tán lehetne a felelt is gondolkodni, hogy a nyomda állandó üzembe vételével (mint a bécsi) s csakis jobb kvalitású munkák vállalásával önmagát törlesztene és gyarapítaná. Megjegyzem, ez csak szerény vélemény, s nem indítvány. Fentiek pedig csak javára válnak tanfolyamainknak és szaktársainknak. — Végül még csak annyit, hogy a változott viszonyaim esetleg távozásra kényszerítettek, akkor is mindenkor szaktársi és emberi kötelességemnek tartom, hogy tapasztalataimmal a tanfolyamoknak és szaktársaimnak, ha kell, rendelkezésére álljak.

Augenfeld M. Miksa.

Szaktársaink szervezetsége s öntudatossága.

Olyan világot élünk, hogy ma már nemcsak mi hangoztatjuk, de a munkaadók is kénytelenek elismerni, hogy csak a munkások erős szervezete képes erős ipart teremteni, s hogy a jó munkae- erős csakis a szervezett munkások táborában található. Ha végilapozgatjuk szaklapjainkat vagy az egyes nyomdák által készített, a reklámnak szánt nyomtatványokat, megelégedéssel konstatalhatjuk: az az erős ipar, melyet szervezetségünkől kifolyólag föltelezhetünk, látszólag létezik, s hogy szakunk a külfölddel bátran fölveheti a versenyt, — de nem örülhetünk soká e megállapításnak. Ha nemcsak fölültesen szemlélünk, hanem a dolgok mélyére tekintve, tárgyilagosan bírálunk: kénytelen-kelletlen be kell vallanunk, hogy nem mind arany ami fénylik, s a magyar nyomdaipar még távolról sem az, aminek mi hinn szeretjük.

Korántsem szándékom azt állítani, hogy nem vagyunk helyes uton a külföldi niveau eléréséhez, de hogy már ma nem állunk ott az elsők sorában: annak egyedül mi vagyunk okai. A napnap után kezelnk közé kerülő nyomtatványok között nagyon sok az olyan, amely bizony a legerényebb igényeket sem elégíti ki, sőt határozottan bántja az izléssel bíró ember esztétikai érzékét.

Tagadhatatlan, hogy az ilyen minden kritikán aluli nyomtatványoknak létrehozója első sorban az az áldatlan szennykonkurrenciára, melyet a nem árszabályhú nyomdák üznek, noha tagadhatatlan, hogy e hibába nagyon sok "árszabályhú" nyomda is esik. Ilyen "minden elfogadható áron" készített nyomtatványoknál a lényeg az, hogy olvasni lehessen — a szennykonkurrenciát űző nyomda szerint. E kiírthatatlannak látszó nyavalyánkat csakis a munkaadók és munkások egyöntetű és radikális szervezete fogja kiírni, de addig is, míg ez az idő elérkezik, a szervezett és öntudatos nyomdászságnak kellene elejét vennie annak, hogy ily izléstelen nyomtatványok kerülhessenek a nyilvánosság elé.

Ugy mondom: a szervezett meg öntudatos nyomdászság! Az az egy tény — s ezt ellenfeleink is elismerik — hogy szervezettél vagunk, de (s ezt kissé bántortalanul írom le, mert hát: szólj igazat, beverik a fejed!) nem állíthatjuk teljes büszkeséggel azt is, hogy mindnyájan öntudatosak is vagyunk! Ebben találok második sorban az okát annak, hogy a köznapri használatra készülő nyomtatványaink nagy része hibás és gyatra kiállítású.

Nemcsak azt kell hogy hangoztassuk, hogy erős szervezet teremti meg az erős ipart, hanem azt is, hogy a szervezeti munkát öntudatosra is kell nevelni. Az öntudatos és mesterségét szerető nyomdász nem tud rossz munkát készíteni, még akkor sem, ha netafán kényszerítik rája, mert ez ellen az öntudata tiltakozik. A szervezett és öntudatos munkás szeretettel csúng a mesterségén, s mint a kertész gondozza virágait: ő is szeretettel készíti el a kezébe adott munkát, — az kétségtele, hogy az így készülő munkák meg is látszák az jóakarát és törekvését, melyet arra a munkás áldoz. Az öntudatos és szervezett munkás tudja azt, hogy árszabályhú főnöke kötelezettséget vállalt az összmunkássággal szemben akkor, amikor az árszabályt aláírta, s úgy ő, mint munkása élvezik ennek előnyeit és hátrányait; s ha ezt tudja: kell hogy jóindulattal és teljes tudásával törekedjék a rábizott munkának a becsületes meg hibátlan elkészítésére.

Öntudatos szervezett munkások s a munkaadó meg egyéb fölfebbvalók jobban megértik egymást, s hogy a közös egyetértés a munka kivételére vonatkozólag szintén előnyére van a munkának: magyarázatra nem szorul. — Addig, míg munkástársainkat csak szervezzük, s nem egyúttal öntudatosra is neveljük: szakunk csak látszat szerint az, amivel magunkat állítjuk, s addig, míg lépten-nyomon találkozunk oly szervezett nyomdászokkal, akik a munka kivételére vonatkozólag megengedik maguknak az olyan kijelentést, hogy "mindegy akarhogy van, a fő, hogy meglegyen": addig az igazság mérlegén az a serpenyő, melyben a nagyszámú köznapri rossz nyomtatvány hever, mindig le fogja húzni a jó nyomtatványok serpenyőjét, s néha-néha oly percben, amidőn megszáll bennünket az őszinteség, kénytelenek leszünk megvalani önmagunknak, hogy még nem vagyunk iparművesek.

Ha ily értelemben neveljük a szervezett fiatal nemzedéket: rövid idő alatt oly magas színvonalra emelkedik a magyar nyomdászai, aminőn ma — látni szeretnők.

Gondos Ignác.

Egy árlejtési véghatározat megindokolása.

A szennyes konkurrenciára megszüntetésére törekvő nyomdászok bizonyosan nagy meglepéssel olvassák Maros-Torda vármegye alispánjának azt a véghatározatát, amellyel a vármegyei nyomtatványok szállítását nem a legolcsóbb ajánlatot tevő félnek ítélte oda, s különösen az indoklásban meggyőző érvekkel szállott síkra a könyvnyomtatásban is lábra kapott piszkos konkurrenciá ellenében. A határozatot a vidéki főnöklap nyomán itt közöljük:

450. szám. Maros-Torda vármegye központi hivatalai részére az 1908. évi január 1-től az 1910. évi december hó 31-éig terjedő időre szükséges nyomtatványok szállítására vonatkozólag az 1908. január 11-én megtartott árlejtés alapján az 1907. augusztus 7-én 83000. sz. a. kibocsátott belügyminiszteri szabályrendelet ötödik fejezete értelmében ezennel hozom a következő véghatározatot:

Maros-Torda vármegye központi hivatalai részére az 1908., 1909. és 1910. években szükséges nyomtatványok szállítását, mint a kellő időben beérkezett és az 1907-iki 83000. sz. belügyminiszteri szabályrendelet 28. §-a rendelkezéseire való tekintettel figyelembe vehető ajánlatok közül a legkedvezőbb ajánlatot tevő marosvásárhelyi Kossuth-nyomdának ítélem oda az ajánlatához csatolt költségekben foglalt áraknak az elfogadása mellett.

A szerződés az 1907. évi december hó 24-én 11055. szám alatt kibocsátott árlejtési hirdetményben foglalt föltételek mellett jelen véghatározatnak jogerőre emelkedésével fog megköttetni. Addig is az összes ajánlattevők kötelezettségben maradnak. Jelen véghatározat ellen a kihirdetésétől számítható tizenöt napon belül az ajánlattevők ide benyújtandó, de a törvényhatósági bizottsághoz intézendő föllebbezéssel élhetnek. — Indoklás: Az 1907. évi december hó 24-én 11006. sz. alatt kiadott árlejtési hirdetményben kitűzött időben, 1908. január hó 11-én megtartott árlejtés négy ajánlat érkezett be. Valamennyi ajánlat az árlejtési hirdetmény föltételeinek megfelelő lévén, e címen egyik sem kifogásolható. Az ajánlattevők közül az ajánlatukhoz csatolt költségjegyzék szerint: Benkő László helyi nyomdatulajdonos a nyomtatványokat száz példányonként 454 kor., ötszáz példányonként 1282 kor., ezer

példányonként 2150 kor. árért hajlandó szállítani; a marosvásárhelyi Kossuth-nyomda száz példányonként 992 kor., ötszáz példányonként 2478 kor., ezer példányonként 3845 kor. árakat szabott; Révész Béla helyi nyomdatulajdonos pedig száz példányonként 782 kor., ötszáz példányonként 2850 kor. és ezer példányonként 4528 kor., végül Hirsch Mór ugyancsak helyi nyomdatulajdonos száz példányonként 2360/40 kor., ötszáz példányonként 3657/60 kor., ezer példányonként 4370/60 kor.-ért hajlandó szállítani, s utóbbi a szállítási elnyerése esetén a kifizetendő számlái összegének öt százalékat hajlandó a tisztí nyugdíjalap javára átengedni. E négy ajánlat közül a Benkő László árajánlatához csatolt költség-jegyzékben kitett árak a más három ajánlat áraihoz, de az előző évekbeli árakhoz viszonyítva is föltűnően alacsonyok, úgy hogy azon összegnél ama cégtől, honnan ajánlata szerint a szükséges papír-, festék- s egyéb anyagot beszerezni akarja, csupán az anyagoknak beszerzése is többbe kerül. E föltűnően alacsony árak indoklására ajánlatában fölhozott amaz állítást, hogy a szükséges nyomtatványokból már rakfárt kezdett beállítani: nem fogadható el elég erősnek arra, hogy ajánlata komolyan tekintessék. Egyfelől azért, mert hiszen ő maga szóbelileg ismételte még a közelmúltban is, hogy a most lejárt korábbi szerződésben is már igen alacsony árak mellett nyerte el annak idején a szállítási vállalatot, sőt az áraknak időközön fölemelése iránt több ízben akart is kérelmezni; már pedig azon árak a mostani ajánlatban fölvetett áraknak majdnem kétszeresét tették ki, holott azóta mind a szállítási anyagnak, mind pedig a munkának az ára is szerfölött emelkedett. Nem fogadható el másfelől azért sem, mert a berendezés kezdetének stádiumában levő rakfárából három éven át bizonyára még ama szükséges nyomtatványokat sem tudja szolgáltatni, melyek ugyanazonosak az eddigiekkel, s így még kevésbé az igen nagy mennyiségben szükséges új nyomtatványokat. — Minthogy pedig a magyar kir. belügyminiszter úr által a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-c. 14. §-a végrehajtása tárgyában 1907. évi augusztus hó 7-én 83000. sz. alatt kibocsátott szabályrendeletnek ép az az intenciója, hogy a hazai iparvállalatok megéltethesse, fejlesztése biztosíttassék: ennél fogva már e legfontosabb cél elérésének előmozdítása is megkívánja, hogy a közszállításoknál oly árak nyujtassanak az iparosoknak, hogy azok léte nem hogy veszélyeztessék, hanem erősebb és biztosabbá tétessék. Már pedig a Benkő László nyomdatulajdonos által kitett föltűnően alacsony árak saját nyomdatulajlatának sokkal inkább veszélyre, mintsem erősfítésre lennének. De másfelől hátrányra lennének a többi hasonló vállalatnak is, mert elzárja őket attól, hogy reális alapon számított árak mellett ily szállításokban részt vehessenek. Eppen ezért a most hivatkozott belügyminiszteri szabályrendelet 28. §-ának értelmében a Benkő László nyomdatulajdonos ajánlata nem volt tekintetbe vehető. Minthogy pedig a más három reális alapon tett ajánlat közül a legkedvezőbb, illetve legolcsóbb a marosvásárhelyi Kossuth-nyomda ajánlata: ennél fogva jelen véghatározat rendelkező részében megjelölt nyomtatványok szállítása neki volt odaitéendő. A véghatározat rendelkező részének azon intézkedése, hogy az összes ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntéssel kötelezettségben maradnak, az ismételen hivatkozott belügyminiszteri szabályrendelet 15. §-a 9. pontjában írt rendelkezésben alapszik, minek következménye, hogy az ajánlattevők által letétbe helyezett bántépénzek is csak a végleges döntés után fognak visszautaltatni.

Az Első Magyar Betűöntöde Részv.-Társaság

február 9-én tartotta XVII. rendes közgyűlését lovag Falk Zsigmond udvari tanácsos elnökle alatt. Az igazgatósági jelentés szerint az évi tiszta nyereség 80245 kor. 72 f., melyből az alapszabályszerű-levonások után a részvényesek közt osztalékképpen 54000 kor.-t, részvényenként 18 koronát fizetnek ki (9 százalék) és a fennmaradó 11160 kor. 32 f.-t az új számlára viszik át.

Nyomdafőnökök társas útja Németországba.

Princípálisaink egy töredéke március első felében társas körutazásra indul Németországba. Az út tíz-naposra van tervezve; állomásai volnának: Bécs, Prága, Drezda, Lipcse meg Berlin. A részvételi ár személyenként háromszáz korona, mely összegben befoglaltatnak a gyorsvonat második osztályára szóló összes vasúti jegyek, a szállodai lakás (két személy egy szobában) és elsőrendű ellátás (ital nélkül) tíz napon át, a kocsi költségei a vasútól a szállókba, s végül az összes szállodai stb. borraivalók.

A Bautzner Industrierwerk "Monopol" sajtója.

Ez a gép egyike a Gally-rendszerű tégelyes sajtók legjobbjainak. Mindössze néhány esztendője, hogy gyártják, s máris több mint ezer példányban van elterjedve a földkerekségen. Mint a gyár egy kis nyomtatványkollekcióval bizonyítja, a "Monopol" egyaránt alkalmas egyszerű és finomabb nyomtatványoknak, színes meg egyéb nehéz nyomtatványoknak — legyen bár a nyomtató-forma alapnyomat, dombormű, illusztráció — nyomtatására.

A hengeranyag nagymértékű megdrágulására

lehet a közel jövőben kilátásunk. Az oka ennek az, hogy a glicerin, a hengeranyagnak eme fő alkotó része, nagyon megdrágult. A gliceringyárak ugyanis trösztyszerű egyesülésbe léptek, amelynek első dolga volt, hogy a glicerin árát mintegy negyven százalékkal fölemelje. Magától értődik, hogy a hengeranyag-öntők ezt az óriási anyagdrágulást nem viselhetik el másképpen, mint hogy ők maguk is arányosan fölemelik produktumaiknak az árát.

A gyorsírás a könyvnyomtatás szolgálatában.

Újnak már éppenséggel nem nevezhető az az idea, hogy a betűszedő — különösen a napi lapoknál — közvetlenül a stenogramok után szedjen meg egyes híreket. Ezzel igen sok időt nyernének a szerkesztőségek, mert hiszen tudvalevő dolog, hogy az ügyesebb Linotype-szedő a közönséges kézírátot sokkal rövidebb idő alatt szedi ki, mint amennyi idő annak megírásához kellett. Újságmunkánál pedig a gyorsaság lévén a fő dolog, mindenki beláthatja, hogy mily hasznosnál járna a leírás elmaradása.

Igaz ugyan, hogy mindegyik gyorsírási mód nem volna alkalmas arra, hogy a szedő közvetlenül szedhessen utána. Ott van például az úgynevezett vitairás, amelynél az egyes gyorsíró önkényűleg szokott a maga számára csinálni olyan jegyeket, amelyek értelme csak őelőtte lehet ismeretes.

A betűszedő által való szedésre szánt stenogramoknak tehát az úgynevezett levelező-gyorsírással készülteknek, tehát mindenki által olvashatóknak kellene lenniök. — Más kérdés az, hogy mikép lehetne a betűszedőkben a stenográfia iránt általánosabb érdeklődést kelteni. Hiszen nálunk már többször is megpróbálkozott a Szakegyesület, illetőleg az Anyaegyesület önképző osztálya azzal, hogy gyorsírói tanfolyamokat létesítsen tagjai számára, de az eredmény mindannyiszor csak édeskeves volt, amennyiben a hallgatóság nagy többsége még a kurzus befejezte előtt elmaradozott. Az az egynehány ember, aki kihúzta végig: nem értékesíthette amit tanult, s így csakhamar el is találta felejtetni az egészet. Amint ebből is látható: az efféle tanfolyamoknak csakis akkor van megfelelő eredményük, amikor a hallgató gyakorlatilag is értékesítheti a kurzusbeli tanulmányait. Éppen ezért a jelen esetben a szerkesztőségekből kellene a dolognak kiindulnia: a stenogramok után való szedést ha duplán fizetik a betűszedőknek, egyszerűben erőt vesz rajtuk a tanulási láz, s nem sok idő telik belé: seregestül találunk a soraink közt stenografálni tudó szakértársakat.

Ellenvetésképpen talán fölhozható, hogy a stenogramok olvasása meglehetősen nehéz dolog. De szorgalmas olvasási gyakorlatozás mellett mégis csak el lehet néhány hét alatt sajátítani. S ha az író rá lehet szorítani, hogy kellő gonddal írja meg a stenogramját: a gyorsírási jegyek biztossággal leolvashatók. S erre bizonyval észvesen vállalkozik az, mert hiszen a stenográfia legalább ötszörte gyorsabb munka, mint a közönséges írás, tehát bizvást több gondot fordíthat az író is az egyes vonások gondosabb meghúzására. Ilyenformán a stenogrammos szedésének még az az előnye is megvolna, hogy az író-embereket hozzá szoktatná a kézírátuknak stenografice bár, de gondosan való leírásához.

Svédországban már vannak olyan lapok, amelyeknél közvetlenül stenogramok után szednek. Ilyen lap például az upsalai Hermes is, ahol az Arends-féle gyorsírási rendszer járja. A stockholmi Hemlandsvännan-féle nyomdában pedig egész könyveket szednek közvetlenül a Gabelsberger-féle rendszer szerint írott stenogramok után, a nélkül, hogy roszak volnának a korrekturnak.

A hullámos csomagoló- papiros föltalálója.

Klísék meg kényesebb nyomtatványok szállításakor kitűnő hasznát vehetjük a hullámos csomagoló-kéregpapirosnak. Ennek föltalálásáról a Lorilleux Ch. és Társa festékgyáros cég által kiadott pompás havi folyóirat, a "Bulletin officiel de l'Union syndicale des maîtres imprimeurs de France" a következőket írja: Huszonöt esztendőre lehet körülbelül, hogy egy Smith nevű angol ember a maga és a gyermekei multságára egyszerű hajszút vasal vastag papiroslapokat tett hullámosná. Meglátta ezt egy francia utazó, gondolkozába esett, s csakhamar módot talált arra,

hogy a látott dolgot praktikusán értékesítse. Franciaország Charente megyéjének Exideul-sur-Vienne községében emelkedett az első olyan gyár, amely hullámos csomagoló-kéregpapirosnak a gyártását üzte specialitásképpen. Persze, egy-kettőre utánozták, s ma már meglehetősen számmal vannak hasonló gyárak a külföldön.

Szakszervezeti újságok ötvenéves jubileuma.

A svájci nyomdász-szervezet hivatalos közlönye, a Helvetische Typographia karácsonykor töltötte be fönnállásának ötvenedik esztendőjét. Ez alkalommal ünnepi kiadást rendeztek belőle; Müller Hans szerkesztő bőven vázolja ebben a lap históriáját kezdettől fogva mostanáig. A Helvetische Typographia úttörője volt a svájci Typographenbund megalakulásának, amely 1858 augusztus 15-én vált perfektté. A lap kezdetben félhavonként jelent meg fraktur betűkkel szedve; 1874 óta hetenkint jelenik meg. A fraktur betűt 1876-ban antiqua váltotta föl. Harminc esztendő óta pedig a lap a Bund baseli saját nyomdájában készül.

A skót nyomdász-szervezet hivatalos lapja, a The Scottish Typographical Circular is a minap ünnepelte ötven-esztendősi jubileumát. Kicsiben kezdte ez a lap, de most már húsz-huszonnyegy oldalon jelenik meg, az igaz, hogy csak havonként egyszer.

A mi Typographiánk az idén érte el negyvenedik évfolyamát. Illő volna ezt a dolgot méltóan megünnepelni, s a derék vezetőség aligha is fogja ezt elmulasztani. A dologgal mi is kötelességünknek tartjuk majdan bővebben foglalkozni.

Milyen módon vásárolja Mark Twain a könyveit?

Jóízű kis anekdotát beszélnek el az angol újságok. A világhírű humorista beállít egy washingtoni könyvkereskedésbe, s kérdezősködik egy frissében megjelent mű ára után. "Négy dollár", feleli a segéd. "No de én újságíró vagyok, s így árendemnyre számíthatok." "Természetesen." "De én az önök folyóiratába is írok, s így ezen a címen is igényelhetek némi árendemnyet." "Oh igen, e címen jelentékenyen olcsóbban adjuk uraságodnak a könyvet." "Ezenkívül magam is írtam már néhány könyvet, s tagja vagyok az Amerikai Szerzők Egyesületének. Ennek révén is redesen olcsóbban adják könyvszállítóim a könyveket", folytatta Mark Twain. "E kedvezményt mi is megadjuk." "Részvényese is vagyok e vállalatnak." "Ezért további árendemnyre számíthat uraságod", hangzik a könyvkereskedő felelete. "Mondja csak kérem, — folytatta kissé bizalmasabban a nagy humorista, — én Mark Twain volnék, talán hallotta már a híremet; nem számíthatnék esetleg ennek révén is valamelyes engedemnyre?" "Oh, mindenesetre" feleli az udvarias és finom könyvkereskedő.

Mark Twain meg van elégedve a dologgal. Odaadja a névjegyét, megmondja hová küldjék a könyvet, s aztán kérja, hogy mennyit is kell tulajdonképpen fizetnie érte. "Semmit sem uram, — hangzik a felelet, — sőt még mi tartozunk önnek egy dollár és tíz centtel."

Monumentális nyomdászattörténelmi munka

van az előkészítés stádiumában. Esetleg több nyelven jelenik majd meg. A magyar kiadás terjedelme hetven-hetvenöt lexikonformátumos ívre van tervezve, amelyből negyvenöt-ötven ívet a sokszorosítási technika történeté foglalna el, a többiben pedig a magyar nyomdászat személyi vonatkozású adatait adnók, valamint a magyarországi nyomdák históriáját stb. is, kezdettől fogva a XIX. sz. végéig. Ezek előrebocsátása után arra kérjük a szakértársakat s általában az úgy íránt érdeklődőket, hogy amennyiben eddig köztudomásra nem került személyi avagy tárgyi adatok volnának birtokukban, közöljék azokat a munka magyar kiadásának szerkesztőjével, Novák Lászlóval (Budapest V, Hold-u. 7). Különösen érdekelnek a régebbi alapítású nyomdák belső életére, fölszerelésére, munkakörére stb. vonatkozó adalékok.

A múlt évi Grafikai Szemle bekötési táblája

már elkészült, s megrendelőinknek széjjel is küldöttük. Néhány darab azonban még rendelkezésre áll, s fővárosi megrendelőinknek 1'40 koronáért, vidékieknek (portómentesen) 1'50 koronáért adjuk.

A nyolc-órás munkanap kivívása Amerikában.

A newyorki nyomdafőnökök közül azok, amelyek a Typothetae című egyesülethez tartoznak, majd mind — szám szerint 198-an 15 ellenében — megadták segédüknek a nyolc-órás munkaidőt. Ezzel most már a nagy világvárosban meglehetősen általános a nyomdai munkások nyolc-órás munkanapja, amennyiben csak a jelentéktlenebb könyvnyomdák húzódoznak még a behozatalától.

Szedőgépek bevonulása a vatikáni nyomdába.

A híres vatikáni nyomdában nagy változások történtek a minápbán. Egyrészt helyiségeit változtatott ez az ósrégi nyomda, másrészt pedig a pápa megengedte, hogy szedőgépeket állítsanak föl benne. Sőt annyira érdeklődött az utóbbi reform iránt, hogy Merry de Val államtitkárral meg egy sereg más bitorossal meg látogatta a nyomdát, s sokáig elnézte a szedőgépeket, a modern technika e kiváló teremtményeit. S mert a vatikáni nyomda betűanyagából a nehezen olvasható újabbkori betűfajták következtetésen ki vannak zárva: a pápa utasította a nyomda vezetőségét, hogy e tradícióhoz a jövőben is a legszigorúbban ragaszkodjék.

Adatok az északamerikai papiros-trösztörről.

Ismeretes dolog, hogy az Egyesült Államok elnöke már régebben állást foglalt a trösztök ellenében. Ehhez az állásfoglalásához híven, újabban a papiros-trösztőt támadta meg a szenátushoz intézett egyik üzenetében, a tröszt megsemmisítésének egyetlen eszközü a papirosgyártási nyers anyagok behozatali vámjának megszüntetését jelezve. S tényleg, a most megnyílt kongresszuson már elő is terjesztették a fapép meg a fehér papiros behozatali vámjának megszüntetéséről szóló javaslatot. Az egész akcióban nagy szerepe van különben a nagy napi lapok kiadói egyesületének is, amely a papiros-árak túlságosan magas voltán főlháborodva, dühös agitációt kezdett a papiros-anyag behozatali vámjának megszüntetése érdekében. S Rooseveltt elnök is az említett üzenetével egyik ígéretét váltotta be, amelyet a kiadók egyesületének, a Newspaper Publishers Associationnak tett még tavaly. De mert az elnök már az említett üzenetben is hangsúlyozza, hogy a trösztök alaposabb megrendszabályozásáról csak az elnökválasztással járó izgalom elmúltja után lehet szó: az újságkiadók nem igen remélhetik kívánásgaik hamarosan való teljesülését. Tudják ezt ők is, s ezért most legfőképpen az International Paper Compagnie-nak (ez az újság-papiros-trösztnek a hivatalos neve) a lapjaikban való folytonos támadásaival meg minduntalan való leleplezgetésével is beütköz.

A tröszt persze védekezik. Erősen hangoztatja, hogy vissza fogja verni az összes vádakát, mihielyt csak bizottsági tárgyalás alá kerül a papiros-anyag behozatali vámjának megszüntetését célzó javaslat. A tröszt egyik főhivatalnoká már bele is kezdett a szerkesztésbe, s egy newyorki lap tudósító előtt a következőket jelentette ki: Mielőtt az újságkiadók küldöttsége megjelenjen Rooseveltt elnöknel, hogy a tröszt "machinációt" fölpanaszolja s a papirosgyártási nyers anyagok és a nyomtató-papiros behozatali vámjának megszüntetését ajánlja orvoslásul: jól tette volna, ha társaságunk viszonyairól jobban informálódott volna. A küldöttség vezetője azt állította az elnök előtt, hogy az International Paper Company alapítottá több mint hatvan millió dollár (háromszáz millió korona), holott a valóságban még a negyven milliót sem úti meg, s még ebből is tizenhét milliónyi összeg a törzsrészesvényekre esik, amelyek pedig tudvalevőleg nem részesülhetnek még nyeresémy-osztalékban. A társaságunk egyéb üzleti viszonyaira vonatkozó kijelentések sem felelnek meg a valóságnak. A nyomtató-papiros vámentességével pedig az újságkiadók aligha érnének el sokat, mert hiszen a külföldi államok exportja máig sem valami nagyon tekintélyes. Ami pedig azt az állítást illeti, hogy az International Paper Company trösztöt alkotott volna, s ellenőrzí az unióbeli egész nyomtatópapiros-termelést: egyszerűen nem igaz, mert hiszen nem kevesebb mint ötven nyomtatópapiros-gyártási vállalat van az Egyesült Államokban, s habár a miénk a legnagyobb valamennyi között, mégis van egy konkurrensünk, amely nem kevesebb mint négyszáz tonna fehér nyomtatópapirosot gyárt napjában, közte a Heraldét s a World tisz.

Az újságkiadók egy másik panasza — folytatta a tröszt főhivatalnoká — abban foglalható össze, hogy az Unió területén fizetett magas papiros-árak lehetővé teszik számunkra a külföldön való nagyvezetésű üzletcsinálást. Tény, hogy különös figyelmet fordítunk az exportra, már csak azért is, mert a külföldre szállított

árúinkon többet kereshetünk, mint a belföldön eladottakon, de hogy a külföldön valami túlságosan olcsón vesztegetnök a túltermelés révén fölöslegessé vált papírost: az egyszerűen nem áll. Jelenlékenyebb export-üzletünk most amúgy sincs, mert hiszen tavaly felnyíre csökkent a kivitelünk; ennek a magyarázata az, hogy szűkében voltunk a papiros-anyagnak, s a belföldi szűkséget is emelkedett. Amíg az újságkiadók heves támadásokat intéznek ellenünk, mert a nyers anyagok és a munkabérek drágulása következtében mi is kénytelenek voltunk a kész papiros árát fölemelni: az egy-centes újságok kiadói a papiros-áraknak leszorításával igyekeznek lapjuk folytonos nagyobbodását elvélhetővé tenni, a helyett, hogy — mint a Nyugat némely városában már megtörtént — az újságárak fölemelésével igyekezzenek segíteni a dolgot. Az újságpapiros ára különben az utóbbi években beállott áremelkedések ellenére is még mindig igen alacsony a régi időkhöz képest. Például harminc esztendő előtt, mikoriban az újságpapiros gyártását Amerikában megkezdték, kétszáz dollár volt a papiros tonnája, s most legföljebb ha negyven dollár az ára.

Amikor a hirdetés-klisé tévedésből elcserélik.

Nagy derűtséget keltett a minap egy bajor városka helyi lapjának egyik hirdetése. A szöveg úgy szólt, hogy "egy kifünő igás ló eladó", de illusztrációképpen egy jól megtermett bakkecske ágaskodott a szöveg fölött. — Hasonló eset történt különben nemrég egy budapesti napi lapnál is, ahol a kendőző szerek hirdetésébe női fej helyett sérvekötőt ábrázoló klisé-t találtak dugni.

Elég jól olvashatók-e a ma használt betűk?

Két francia tanár-ember, Broca és Sulzer, vizsgálódása tárgyául választotta ezt a kérdést, nem riadva vissza annak a gondolatától, hogy évezredes szokást kritizálnak így meg, sőt mi több: az emberi kultúrának egyik alapkövét bírálják meg. Az egészségügy szempontjából cselekedtek meg a dolgot, ami előtt pedig semmi sem szent, hiszen még az ártatlan csókot is egyszerűen "fertőzési alkalom"-nak degradálta. Higienikus szempontból minden csak prózai.

A két kutató mindenképp előtérbe helyezte a megállapítást, hogy fehér betűk fekete alapon sokkal jobban olvashatók, mint megfordítva. Általános praktikus értékesítésre azonban nem számíthat ez a fölfedezés, mert hiszen egy sereg különféle technikai nehézség állná az útját. Ami a fehér alapon való fekete nyomtatást illeti: ez már azért sem

jó a szemnek, mert a nagy fehér síkok állandóan izgatják a szem szivárványhártályját. — Hogy aztán azt a gyorsaságot megmérhessék, amellyel az egyes nyomtatott betűt általában olvassuk, a kísérletezők egy oly fehér korongot konstruáltak, amely megmérhető gyorsasággal forog a tengelye körül, s amelynek szélén egy lyuk van. E forgó lyukon keresztül a szemünk fehér alapon fekete betűket lát, illetőleg olvashat. A leolvasás gyorsasága két körülménytől függ. Az egyik az elvakításnak, vagyis a szivárványhártálya izgatásának a foka, amelyet a fehér alap okoz, s amelynek előbb le kell csökkennie a rendes mértékre, hogy a fekete nyomtatást a fehér alapon egyáltalán megláthassuk; a másik körülmény a betű formája. Átlag két század másodperc alatt vesz igénybe, mire a fehér alap okozta elvakítás annyira enyhül, hogy a betűt megláthatjuk. A betű formáját az elvakítás idejéhez viszonyítva oly gyorsan ismeri föl a szemünk, hogy azok a különbségek, amelyek az egyes betűk fölsímerési ideje között konstátálhatók, számba sem jöhetnek. Formaérzékünk ugyanis a kisérletezésre használt nagy betűket olykor öt ezredrészt másodpercnél kevesebb idő alatt is fölismeri. Másképpen áll azonban a dolog a mi rendes nagyságú nyomtatott betűnkénél. Itt már a betűk formája is számítába jön, amennyiben a T például egy harmadrésznél idővel hamarabb ismerhető föl, mint a V. Fehér betűnknek fekete alapról való olvasása esetében — amikor a fény okozta elvakítás nem játszhatik közbe — még nagyobb ez a különbség. A legolvashatóbb betűk ezek: I L T V H U O C. Kellő gyakorlat mellett a betűk olvashatósága dolgában kevesebb a különbség. Hogy azonban bizonyos olvashatósági különbség mindenképp megmarad a betűk között, bizonyítja az is, hogy a T, V és E közül az utolsó olvasható a legnehezebben, jöhet a nyugati nyelvekben leggyakrabban fordul elő a verzálisok közül.

A két francia kutató kísérletei eredményeképpen a matematikai jelekre emlékeztető ábécét is állított össze, amellyel a legkönnyebben fölismerhető és megjegyezhető formákat akarják bemutatni. Hogy az ábécéknek nem számíthat az évezredes betűformák szemben való elfogadásra: azt természetesen ők maguk is tudják, de mégis jó szolgálatot tettek munkájukkal mindenképp.

Czakó Elemér dr. iparművészeti múzeumi őr

március 1-én, vasárnap este fél 7 órakor a régi országházban veifődépek segélyével illusztrált előadást rendez szaktanfolyamunk hallgatói részére a díszítő technikáról. Ez előadáson a szaktanfolyamon kívül álló tagokat, sőt azok családtagjait is igen szívesen látja a Szakkör szaktanfolyamainak a vezetősége.

Spitz Adolf szaktársunk legújabb kitüntetése.

A könyvnyomtató-ipar fejlesztése céljából a lipcsei "Technikum für Buchdrucker" az 1907. év folyamán beérkezett legjobb mesterművekre pályázatot hirdetett. Ez alkalommal Spitz Adolf szaktárs, a Rigler-nyomda mesterszedője az ezüst Gutenberg-érmét kapta.

Szerkesztőségi meg kiadóhivatali üzenetek.

Sz., Budapest. A cikk régi jó ismerősünk; már tavaly is olvastuk a Deutscher Buch- und Steindruckkerben. Közölni nem közöljük, azt azonban megjegyezzük, hogy ha az idegenből szolgálaiag lefordított cikk alá egyszerűen csak a saját nevét bigyeszti oda: az irodalmi lopásnak egyik nemét követi el. Sajnos, a magyar "szakírók" egy része e tekintetben nem nagyon skrupulózus.

B. J., Szekszárd. Jó. A pontok meg egyéb írásjegyek elhagyása azonban csak igen nagy betűs címsoroknál volna megengedhető.

W. J., Győr. A beküldött meghívó általában kifogástalan. Többeknek. A Grafikai Szemle jövő füzetének zárata március hó 10-ike. Amennyiben azonban hosszabb közleményről van szó, ajánlatos ezt a hónap 5-ikéig beküldeni, mert a zárlat ideje körül rendszeren szorulunk már hely dolgában. A mellékleteket lehetőleg mindig 10-ikéig kérjük beküldeni, hogy az esetleges konfekcionálásukhoz meglegyen a kellő idő. A március havi Grafikai Szemle példányszáma a tagok folytonos szaporodása miatt 1950 lesz.

A beérkezett nyomtatványok ismertetése.

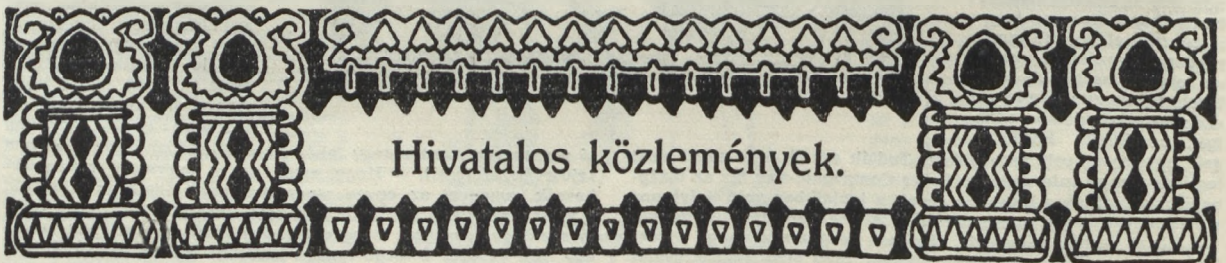
Székelly G. Antal szaktársunk, a szombathelyi "Vasvármegye" nyomdávalal akcidents-szedője egy sereg szép nyomtatványt küldött be megtekintés végett szerkesztőségünknek. Különösen kiválók között a nyomda egy cirkulárisa, ízléses vonaldíszszel megszedve s finom tónusokkal tisztán nyomtatva. A nyomtatás különben Bendli Gyula gépmester munkája volt. Találtunk a küldemény közepette egy ügyes szedéstechnikával megszedett ár-

jegyvéket, több csinos műsört, levélféjet, cég hirdető lapot meg egyéb nyomtatványt; valamennyi dicséretére válik csinálójának.

A kassai "Felsőmagyarország" politikai napi lap könyvnyomdájának gépmestere, Schmiéd Rudolf szaktársunk a lap három különböző színösszeállításban készült levélféjét küldte hozzánk véleményadás végett. A három próba közül az ibolyaszín kockadíszsel nyomtatottat ajánljuk kivételre, mert legnyugodtabb hatású.

A hamburgi Beit & Co. festékgyártól egy csomó szép fénynyomatot kaptunk. Egyik hatásosabb a másiknál, s kitűnően bizonyítják: minő fontos szerepe van a jó festéknek a nyomtatvány sikerültére nézvést. A küldeményhez érdekes levél volt mellékelve, amelynek főbb részleteit a következőkben közöljük: A grafikai művészetek tanulmányozása és szaklapjaink áttekintése közben gyakran el kell hogy csodálkozzunk a művészi sokszorosítás óriási fejlődöttéségén, különösen a szines nyomtatást illetőleg. Hiszen ma már mindenfelé a szines nyomtatás lépett a régi módi fekete nyomtatás helyébe. A grafikai művészet ez óriási előrehaladásában azonban a nyomtató-festékek gyártásának is megvolt a maga jelentékeny szerepe, amennyiben a festékgyárosok alkalmazkodni tudtak a változott és egyszerűsödő hatalmas fokozott követelményekhez. — A grafika egy speciális ágazata a fénynyomtatás. A nagy föllendülésből természetesen ez is kivette a részét, sőt ujjabb és háládatos területeket hódított meg. A mi nagyszámú sokszorosító eljárásaink között alig is akad olyan, amely fölvehetné véle a versenyt, amikor rendkívül finom dolgoknak lehetőleg hív és természetes reprodukciójáról van szó. A festékgyártási ipar a fénynyomtatásnak is hűséges segítője volt a maga nagy emelkedésében, s hogy ez az együttműködés minő nagy eredményeket hozhat létre: bizonyítják a hamburgi Beit & Co. művészies próbanyomatai is. E próbanyomatok fotografiai fölvételek reprodukciói s kitűnően tanulmányozható rajtuk, hogy a legsötétebb árnyalattól a legtüzeesebbig s leggyöngédebbig terjedőleg minő nünaszírozás érhető el az alkalmazott festékekkel. A tónusbeli váltakozás oly gazdag, hogy a legkényesebb igényű műértő sem találhat rajta kifogásolni valót. A kékes zöld, bordeauxi vörös, karmazsinvörös, narancsvörös, feketés és barnás ibolyaszínű festékekkel készült műlapok egyaránt pompásak.

Huszár István nyitrai nyomdájának mesterszedőjétől, Lencse Antal szaktársunktól négy darab nyomtatványt kaptunk. Van közöttük egy levélféj, egy alkalmi műlap, egy meghívó meg egy kis füzet. Mind a négy remek kis munka a maga nemében, s csinálójuk korábbi munkáival egyetemben alkalmasak ahhoz, hogy a legjobb ízlésű mesterszedők sorába emeljék Lencse szaktársat.

Hivatalos közlemények.

Meghívó a Szakkör rendezévi közgyűlésére.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1908. évi március hó 22-én, vasárnap délelőtt pontban 10 órakor, saját helyiségében (Budapest VIII, Sándor-tér 4. szám alatt, a Gutenberg-Ötthon épületében) tartja meg rendezévi közgyűlését, melyre a Kör tagjait tisztelettel meghívja a választmány. A napi rend a következő: 1. titkári jelentés a Kör működéséről; 2. pénztáros jelentése a Kör pénzbeli ügyeiről; 3. leltárosi jelentés; 4. három számvizsgáló választása; 5. két jegyzőkönyvhiatalosító választása; 6. szavazatszedő bizottság választása; 7. tisztviselők és a választmány újjaválasztása; 8. indítványok. — Alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges. Kérjük a Kör t. tagjait, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg. Az alapszabályok 13. szakasza értelmében indítványok a közgyűlés előtt nyolc nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól oly sürgős természetű indítvány képezhet kivételt, melynek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

A Könyvnyomdászok Szakköre évi jelentése.

Tisztelt közgyűlés!
Jubileumi esztendeje volt az 1907-ik év Körünknek, s ámbár a Kör huszonöt-éves jubileumának nyilvános ünneplése különböző okok miatt az 1908-ik év elejére esett, mégis az egész éven át arra törekedtünk, hogy az 1907. év Körünk történetében emlékeztet legyen. Mindjárt az év kezdetén kellemes meglepetést kel-

tett tagjaink s az egész szakközösség körében az az örvendetes tény, hogy hivatalos közlönyünk, a Grafikai Szemle új köntösbén, az eddiginél díszesebb kiállításban, gazdagabb tartalommal és az egész éven keresztül minden egyes száma négy-öt melléklettel ellátva jelent meg. Tanay József és Novák László szerkesztők, természetesen szem előtt tartva a rendelkezésükre álló anyagi eszközöket, arra törekedtek, hogy minden tekintetben tartalmas, a kor színvonalán álló szaklapot adjanak tagtársaink kezébe.

Emlékeztessé teszi az 1907-ik évet az is, hogy ez év augusztus havában költöztünk be állandó helyiségünkbe, a Gutenberg-Ötthonba, melynek falai között az összes nyomdász-intézmények állandó, barátságos otthonát találták. A helyiséget a Budapesti Gépmesterek és Nyomók Körével közösen bírujuk.

A választmány megbízásából I. titkármegírta Körünk huszonöt-éves történetét, mely 1907 december havában jelent meg.

Szakoktatási intézményünk fejlesztése a lefolyt évben is egyik legfőbb feladatunkat képezte. Az 1906-1907. tanév 1907 április hó 21-én zárult be. A négy ciklusban 15 tanfolyam volt 146 hallgatóval. Az egyes tanfolyamokon ifj. Aigner Antal, Augenföld M., Miksa, Balázs Károly, Bauer Henrik, Fuchs Zsigmond, Kun Mihály, Löwy Salamon, Novák Alajos, Novák László, Prüner Arnold, Spitz Adolf, Stalla Márton, Stefáni József és Szabó Róbert tanítottak. Az új tanév megkezdése előtt beható tanácskozásokat folytattak Gaul Károly ipariszkolai igazgató úrral, a kereskedelmi kormány megbízottjával szaktanfolyamunk állami kezelésbe vétele ügyében. A tanácskozások eredményeként memorandumot nyújtottunk be a kormányhoz, kifejtve ebben az államo-

sítás kérdésében elfoglalt álláspontunkat. Az 1906-1907. évi szaktanfolyam támogatására a kormány utólag 2000 koronányi segélyt folyósított Gaul Károly igazgató úr javaslatára, a Főnökegyesület gyűjtése pedig 410 koronát eredményezett, melyben nevezett tesztület adománya is befoglaltatik. Az 1907-1908-iki tanév 1907 október hó 20-án kezdődött. Miután a szakbizottság javaslatára a választmány a ciklusos rendszert megszüntette: a hallgatóknak nem lehetett immár egyes ciklusokra, hanem csakis az egész tanítási esztendőre beiratkozni. Az új tanrend értelmében állandó rajztanárt alkalmaztunk Barta Ernő festőművész személyében, aki mellé később egy segédtanerő alkalmazása is szükségessé vált Páchl Viktor személyében. A tanfolyamra 54 hallgató iratkozott be. Novák László a tanfolyamvezetői állásról lemondván, erre az állásra Augenföld M. Miksa szaktársat nyert meg. A tanításban őrajta és a fent említett rajztanárokon kívül ifj. Aigner Antal, Bauer Ferenc, Bauer Henrik, Fuchs Zsigmond, Müller Ignác, Novák Alajos, Novák József, Spitz Adolf, Prüner Arnold, Stalla Márton, Szili Mór és Tanay József vettek részt.

E helyen mondunk köszönetet Vig Albert iparoktatási főigazgató, valamint Gaul Károly és Szegedi Árpád igazgató uraknak a szaktanfolyammal szemben mindenkor tanúsított jóindulatú pártfogásért és előzékenységért.

Kísérleti nyomdánk eddigi helyiségét az állami óras- és mehanikai szakiskolában a folyó tanév végével elhagyni kényszerül, miután nevezett iskolának az általunk birt helyiségre szüksége lesz. Az új választmányi főladata lesz kísérleti nyomdánk számára új helyesgről gondoskodni.

A lefolyt évben Aradon, Debrecenben, Miskolcon, Szegeden, Pécsen, Székesfehérváron és Temesváron rendeztünk nyomtatvány-kiállással egybekötött szakelődásokat. Ezek a vidéki kirándulások ifj. Aigner Antal, Augenföld M. Miksa, Fuchs Zsigmond, Novák László, Prüner Arnold, Stefáni József s Tanay József működtek közre.

Az 1907. évben tartott havi fölolvasó-üléseken Augenföld M. Miksa, Aigner János és Schimek Ferenc, Haraszti Adolf, Szabó Róbert és Mitterszky József tartottak szakfölolvasást s rendeztek nyomtatványkiállást.

A Körünk levélfestére hirdetett pályázaton az I. díjat Poduska Lajos és Weninger István, a II. díjat Hörbe Konrád, a III. díjat pedig Bárány Nándor nyerte el. Az Évkönyv bekötési táblájára, címlapjára és könyvdíszére kitűzött díjat Bárány Nándornak ítélte oda a szakbizottság. Azonkívül öt pályadíjat tűztünk ki a Grafikai Szemle 1907-iki évfolyamának mellékleteire. E pályadíjak fölött a döntés most van folyamatban.

Körünk régóta egyik főladatának tekinti, hogy nagymesterünknek, Gutenbergnek szoborban örökítse meg emlékét. Ifj. Aigner Antal 30 koronát gyűjtött a szoboralap javára, melyet Gutenberg-szoboralapunkhoz csatoltunk.

A jubileumi évben tagállományunk is tekintélyes számban megnövekedett. 1907 december havában rendes tagjaink száma 1466, a tiszteletbeli tagokkal együtt 1477 volt. Tagállományunk eme rohamos szaporodása a legszebb bizonyága annak, hogy szakársaink érdeme szerint méltányolják Körünknek a szakma fejlesztése érdekében folytatott lankadatlan tevékenységét.

Körünk vagyoni állapotáról a pénztári jelentés és a leltárosok jelentése ad számot. Leltárunk Fuchs Zsigmond nyomtatványgyűjteményével és Farkas Antal, Strauch Alajos és Werth László jelentékeny könyvadományával gyarapodott.

A komoly és tanulságos munka mellett ez évben sem feledkeztünk meg tagársaink szórakoztatásáról. A lefolyt évben is több házi estélyt, egy nagyobb szabású farsangi mulatságot meg egy nyári kirándulást rendeztünk, melyek mindegyike jól sikerült. Mulatságaink ez évben is Fekete M. úr működött közre mint táncrendező, s így a siker jelentékeny része az ő javára irandó. Szíves közreműködéséért fogadják hálás köszönetünket. Közönnel tartozunk továbbá a Pátia-nyomda t. igazgatóságának legutóbbi farsangi mulatságunk nyomtatványainak díjtalanul való szállításáért.

Mint a fentebbiekből látható, Körünk választmányának a jubileumi évben kifejtett munkássága nem volt meddő. Tagjaink száma gyarapodott, a Kör erkölcsi tekintélye emelkedett, munkásságunk minden irányban szép eredményt mutat föl. Midőn még a Grafikai Szemle szerkesztősége, a pénztáros, titkár meg leltáros részére a szokásos tiszteletdíjak megszavazását javasoljuk a tisztelet közgyűlésnek, egyúttal kérjük részünkre a fölmertvény megadását.

A választmány nevében:

Morócz Jenő, I. titkár.

Pénztári jelentés az 1907-dik esztendőről.

A hatodik kimutatást terjesztem ezúttal pénztároskodásom kezdete óta a t. közgyűlés elé. Az elmúlt hat esztendő valóságos fejlődés korszaka volt Körünk életében, amit legelőkeltebben a szűke számadatak illusztrálnak. Megpróbálok néhány tételt itt az emlékezetbe idézni. 1902-ben összes forgalmunk 9504'13 kor.

volt, 2123'74 kor. tagdíjbevétel; szaktanfolyami célokra ez évben 240'66 koronát költöttünk, az Évkönyv 1563'73 koronába került. 1907-ben már 22415'96 kor. volt a pénztári forgalom, 8310'40 kor. tagdíjbevétel; szaktanfolyami célokra 2735'52 kor.-t adtunk ki, s az Évkönyv már 4172'77 kor.-t emésztett föl. A tagdíjbevétel tehát öt év alatt megnégyszereződött, úgyszintén a taglétszám is az 1902-ben kimutatott 455-nyi létszámmal szemben 1907 decem-berében már jóformán elérte az 1500-at. Szaktanfolyami kiadásaink is megnégyszereződtek az elmúlt öt év alatt, míg az Évkönyv 1907-ben 2609'04 kor.-val került föbbe, mint az 1902-iki.

Átérve a számadatokra, összes kiadásunk 1907-ben — a szaktanfolyami kiadásokon kívül — 4573'49 korona volt, melyből 1487'69 korona az 1907-iki Évkönyv deficiitének fődőzetére kellett, míg a mulatságok 1012'34 koronát igényeltek; ugyanezen a címen bevételünk 929'20 koronát, úgy hogy estélyeink mindössze 83'14 koronába kerültek, dacára annak, hogy azokat mindig nagyobb arányokban s így nagyobb kiadással kell rendeznünk.

Körhelyiségünkért 555'80 korona bért fizettünk — 1907 augusztusa óta 229'10 koronát negyedévenként —, amihez ez évben behuzálás, világítás és takarítás címen még 432'64 korona járult. A többi kiadási tétel önmagát magyarázza.

Az 1907-iki Évkönyv kiadásai következőképp oszlottak meg: nyomda-számla 1518'— kor., könyvkötő-számla 1450'— kor., mellékletek költségei 738'54 kor., klisékre 92'89 kor. (a többi hirdetések ellenszámlára készült), szerkesztő tiszteletdíja 150'— kor., előzetes portóköltség, expedíció, levélpapíros, boríték összesen 223'34 kor., végösszeg 4172'77 kor. — Bevétel: eladott példányokért 2079'— kor., hirdetésekéből 513'96 kor., portó megtérült 56'92 kor., tiszteletpéldányokért 35'— kor., összesen 2684'88 kor.

A Grafikai Szemle 1906-iki évfolyamának kiadásai részletezve: nyomdászámra 1793'79 kor., tiszteletdíjak 514'60 kor., vegyes (exp.) kiadások 97'40 kor., összesen 2405'40 korona. — A bevételek: előfizetésekéből 185'96 kor., egyes példányokból 7'20, hirdetésekéből 1271'46 kor., összesen 1464'62 kor. — Deficit (a tagpéldányok terhére) 940'78 korona.

A bevételi rovatban tagdíjként a legnagyobb összegű tétel a vidékről folyt be: 2472'60 kor., a mult évi 1275 kor.-val szemben, tehát közel száz százalék az emelkedés. A Franklin-Társulat a főokkal együtt 677'40 kor.-t, a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság 555'— kor.-t, az Athenaeum 291'60 kor.-t, a Pallas 267 kor.-t, a Világosság 253'80 kor.-t küldött be tagdíj címén, míg egyesektől helyben és vidéken 738'40 kor.-t számolunk el. Összes tagdíj-bevételünk a tavalyinál 2689'80 kor.-val (65 százalékkal) kedvezőbb. Pénztári vagyonunk illetőleg pénzkészletünk — beszámítva az alapok kamatait s a Gutenberg-szoborra 1907-ben begyűlt adományokat is — 2151'29 kor.-val gyarapodott az elmúlt évben, azaz 1591'62 kor.-val nagyobb összeggel, mint 1906-ban. Takarékpénztári kamatok címen összesen 234'66 kor.-t számolunk el, míg a különféle szaktanfolyami bevétel néhány főnökegyesületi tag adományából, s értesítőknek meg rajzeszközöknek az eladásából kerül ki.

Ezek után kérem az igen tisztelt közgyűlést, hogy részemre a fölmertvényt megadva, szavazzon köszönetet és elismerést az üzleti és helyi pénztárosoknak, kik úgy helyben mint vidéken teljes odaadással működnek közre Körünk fölvirágztatásán.

Boszik István, pénztáros.

A leltárosok jelentése az 1907. esztendőről.

Körünk az új otthonunkban való — hihetőleg végleges — elhelyezkedése folytán olyan látogatottságnak örvend, hogy sokszor szükségképpen bizonyul az egyébként elég tágas helyiségünk. Különösen a téli hónapokban észlelhető ez a jelenség, ami különben csak Körünk egészséges fejlődését igazolja.

Örömmel konstatáljuk, hogy tagjaink meglehetősen arányban veszik igénybe a könyvekből, különféle bel- és külföldi szaklapokból meg folyóiratokból álló könyvtárunkat. A gazdasági harctéren beállott fegyverszüneti időt szaktársaink iparkodnak a szakutadusok gyarapítására fordítani.

Könyvtárunk különben az elmúlt esztendőben ismét jelentékenyen gyarapodott. Nagyobb könyvadományokat köszönhetünk Farkas Antal, Strauch Alajos és Werth László szaktársainknak.

Az immár tekintélyes könyvtáron kívül helyiségünkben a következő szaklapokat és folyóiratokat találhatják meg tagjaink: Graphische Revue, Graphica, Centralblatt für die österr.-ung. Papierindustrie, British Printer, Inland Printer, Österr.-ung. Buchdrucker-Zeitung, Deutscher Buch- und Steindruck, Die Graphische Welt, Magyar Nyomdászati, Österr.-ung. Graphisches Centralblatt, Die Buchdrucker-Woche, Österr. Fakirenen-Zeitung, Freie Künste, Magyar Iparművészet, Nyomdaipar Magyarországon, Schweizer Graphische Mitteilungen, Deutsches Buchgewerbe, Magyar Grafikus, Bulletin officiel de l'Union syndicale des Matres imprimeurs de France és a cseh Typographia.

A tagok szórakoztatása céljából ezenkívül különféle szépirodalmi folyóiratok, valamint sakk, dominó, billard állnak a rendelkezésünkre, melyek úgyszólván folytonosan igénybe vannak véve tagjaink által.

Bevétel.

Pénztári kimutatás 1907 jan.—dec. haváról.

Kiadás.

	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Át hozat a múlt évről			4889	98	Helyiségbérllet	555	80		
10 drb hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—	Mulatságokra	1012	34		
Gutenberg-szobor-alap			391	05	Adományok (Typogr., Wolf, levélh.)	127	—		
Ács-Mihály-alap			532	25	Tiszt.-díjak (titk., pénzt., leitárosok)	450	—		
Mulatságokból			929	20	Beruházás, világítás, takarítás ..	432	64		
Különféle szaktanfolyami bevételek			438	40	Szakiapok, folyóiratok előfizetése ..	125	91		
Adományok a Gutenberg-szob.-alpra			376	02	Pályadíjak, havi ülések, kiállítások	180	70		
Tagsági járulékokban befolyt:					Adminisztrációs kiadások helyben s				
Államnyomda	79	20			a vidéken	132	41		
A Nap	21	60			Admjn. nyomtatványokra	69	—		
Athenaeum	291	60			Az Évkönyv (1907) deficitére	1487	69	4573	49
Bagó-nyomda	16	20			Készpénz az év végén			6618	08
Bercsényi-nyomda	12	—			10 drb hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—
Berkovits-nyomda	36	60			Gutenberg-szobor-alap			784	66
Brózsza Ottó	33	60			Ács-Mihály-alap			551	84
Budapesti Hírlap	67	80			Szakirodalmi alap:				
Buschmann Ferenc	63	—			A Grafikai Szemle 1906. évi kiadása	2405	40		
Egyetemi nyomda	81	—			Az Évkönyv (1907) kiadása	4172	77	6578	17
Egyesületi tisztviselők	28	20			Készpénz az év végén			474	20
Egyesektől helyben és vidéken ..	738	40			Szaktanfolyam:				
Fővárosi nyomda	77	40			Kiállítások és előadások a vidéken	360	44		
Franklin	588	60			Beruházás, áram és anyag	422	79		
Franklin-fiók	88	80			Nyomdai költség (mellékl. s kísérl.)	589	—		
Fried és Krakauer	24	—			Szolgának takarításért	70	—		
Galitzenstein	67	20			Személyi kiadások (előadók, vezetők)	720	13		
Gelléri és Székely	65	40			Papírosért (kísérlési célokra és mel-			454	82
Giobus	114	—			lékletekhez)			25	34
Grafikai Intézet	53	40			Tűz és betörés ellen való biztosítás			38	—
Hamburger és Birkholz	49	20			Segéd munkásnak és -munkásnőnek				
Hedvig Sándor	21	—			Különféle vám és portó			2735	52
Hornvánszky	70	80							
Jókai-nyomda	47	40							
Károlyi György	25	80							
Kellner Ernő	22	20							
Kertész József	44	40							
Kisebb nyomdákából	69	60							
Klein Vilmos	21	—							
Korvin Testvérek	50	40							
Községi nyomda	66	60							
Légrády Testvérek	91	80							
Lengyel Lipót	34	80							
Löbl D. és Fia	12	—							
Löblövitz-nyomda	16	20							
Magyar Hírlap	33	60							
Markovits és Garai	41	40							
Márkus Samu	150	—							
Máv. menetjegynyomda	31	20							
Molnár Lapja	36	—							
Nagy Sándor	71	40							
Otthon-nyomda	22	20							
Pallas	267	—							
Pannonia	21	—							
Pap és Schwartz	15	60							
Pátria	147	60							
Pazmaneum	18	—							
Pénzüntézetli nyomda	31	20							
Pester Lloyd	81	60							
Pesti Könyvnyomda R.-T.	555	—							
Posner Károly Lajos és Fia	46	80							
Radó Izor	20	40							
Réval és Salamon	63	—							
Rigler J. E.	112	20							
Rózsa Kálmán és Neje	57	60							
Stephaneum	135	—							
Székesfevárosi Házi Nyomda	144	—							
Szent-László-nyomda	27	60							
Thalia-nyomda	24	—							
Vasutas-Szövetség nyomdája	11	40							
Világosság-nyomda	253	80							
Weisz L. és F.	38	40							
Wodlaner F. és Fiai	189	60							
Vidékről (részletezése a köv. oldalon)	2472	60							
Ebből 10 százalék a szakirod. alpra	8310	40	7480	26					
Takarékp. kamatok a főpénztárnál	184	25							
Takarékp. kamatok az Ács-alapnál	19	59							
Takarékp. k. a Gutenberg-sz.-alapnál	17	59							
A Hitelszövetkezet osztaléka 1906-ra	5	—	226	43					
Szakirodalmi alap:									
Át hozat a múlt évről			564	21					
10 százalék a főpénztárból			830	14					
A Grafikai Szemle 1906. évi bevétele	1464	62							
Az Évkönyv 1907. évi bevétele	2684	88	4149	50					
A főpénztártól a deficit fődözésére			1487	69					
Takarékpénztári kamatok			8	23					
Szinkörjegy-utalványokból			12	60					
			22415	96				22415	96

Sarlós Lajos, ellenőr.

Bozsik István, pénztáros.

Jelen mérleget átvizsgáltuk, a könyvekkel tételenként összehasonlítottuk és rendben találtuk. — Budapest, 1908 február hó 9-én.
Goldberger Ármán, Koch Ferenc, Ráday Iván, számvizsgálók.

Bevétel.

Pénztári kimutatás 1908 január haváról.

Kiadás.

	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Át hozat a múlt hóról			6618	08	Jubileumi kiadások (füzet, expedició, kiállítás; díszgyűlés terembére) ..	568	06		
10 drb hitelszöv. részlegy (à 10 kor.)			100	—	A 18-iki tánc-estély kiadása ..	416	92		
Gutenberg-szobor-alap			784	66	Külföldi szaklapok előfizetése 1908-ra	74	62		
Ács-Mihály-alap			551	84	Képes folyóiratok előfiz. negyedévre	15	—		
Államsegély a szaktanfolyam céljaira			2000	—	Nyomatványszámila (admin.) ..	34	—		
A 18-iki tánc-estély összbevétele ..			524	—	Iparműv. Társulat tagsági díja ..	11	32		
					Gáz-számla, takarítás	18	—		
					Ujévi ajándékok	13	80	1161	72
Tagsági járulékokban befolyt:					Admin. kiadások helyben és vidéken			8666	63
Államnyomda	8	40			Kézzpénz e hó végén			100	—
A Nap	4	20			10 drb hitelszöv. részlegy à 10 kor.			784	66
Athenaeum	27	60			Gutenberg-szobor-alap			551	84
Bagó-nyomda	1	20			Ács-Mihály-alap				
Bercsényi-nyomda	1	80							
Berkovits-nyomda	3	—			Szakirodalmi alap:				
Brózsza Ottó	1	80			Kézzpénz e hó végén			566	66
Budapesti Hírlap	4	80							
Buschmann Ferenc	7	20			Szaktanfolyam:				
Egyetemi nyomda	5	40			Kassa-eperjesi fölolvadás	34	—		
Egyesületi tisztviselők	7	80			Szombathelyi fölolvadás	30	—		
Európa	7	80			Szedő Gáspár és Társa papírszámlája	36	42		
Fővárosi nyomda	5	40			Sas és Bauer papíros-számlája ..	12	37		
Franklin-Társulat	54	—			Waldmann Ferenc papíros-számlája	3	16		
Franklin-fiók	6	60			Havi ülés meghívója és expediciója	12	42		
Fried és Krakauer	3	60			Szolgának takarításért	10	—		
Galitzenstein	6	—			Államsegély nyugtábelévege	7	50	145	87
Gelléri és Székely	9	—							
Globus	9	—							
Grafikai Intézet	7	80							
Hamburger és Birkholz	3	60							
Hedvig Sándor	1	80							
Hornvánszky	13	20							
Jókai-nyomda	6	—							
Károlyi György	2	40							
Kellner Ernő	1	20							
Kertész József	4	80							
Klein Vilmos	3	—							
Korvin Testvérek	3	—							
Közlepi nyomda	9	—							
Légrády Testvérek	6	—							
Lengyel Lipót	3	—							
Löbl D. és Fia	3	—							
Löblvitz-nyomda	3	60							
Magyar Hírlap	6	—							
Markovits és Garai	5	40							
Márkus Samu	12	60							
Máv. menetjegynyomda	1	80							
Minerva	3	—							
Molnárak Lapja	4	20							
Nagy Sándor	6	60							
Otthon-nyomda	1	80							
Pallas	22	20							
Pannonia	—	—							
Pap és Schwartz	1	80							
Pátria	13	20							
Pazmaneum	1	80							
Pénzüntezeti nyomda	4	20							
Pester Lloyd	17	40							
Pesti Könyvnyomda R.-T.	43	20							
Posner Károly Lajos és Fia	9	60							
Radó Izor	2	40							
Révai és Salamon	3	—							
Rigler J. E.	12	—							
Rózsa Kálmán és Neje	5	40							
Stephanum	11	40							
Székesfővárosi Házi Nyomda	19	80							
Szent-László-nyomda	1	80							
Tnalla-nyomda	2	40							
Vasutas-Szövetség nyomdája	2	40							
Világosság-nyomda	28	20							
Weisz L. és F.	3	—							
Wodianer F. és Fiai	31	20							
Vidékről (részletezése a megelőző oldalon)	323	40							
Egyesektől (részletezése a megelőző oldalon)	77	40							
	924	60							
Ebből 10 százalék a szakirod. alapra	92	46							
			832	14					
Szakirodalmi alap:									
Át hozat a múlt hóról			474	20					
10 százalék a főpénztárból			92	46					
			11977	38				11977	38

Sarlós Lajos, ellenőr.

Bozsik István, pénztáros.

Az elmúlt évben a vidéki városokból befolyt:

Arad 238.20, Besztercebánya 16.20, Csákszereda 13.20, Debrecen 183.60, Eperjes 92.40, Gyoma 42.—, Győr 146.40, Hódmezővásárhely 52.20, Kassa 181.20, Kolozsvár 142.20, Miskolc 115.20, Mohács 38.40, Nagyvárad 100.20, Nagybecskerek 78.—, Nyitra 24.60, Pécs 184.20, Sopron 45.—, Szabadka 69.60, Szeged 137.40, Szekszárd 69.60, Székesfehérvár 94.20, Szombathely 80.40, Temesvár 288.60, Turócszentmárton 19.20, kisebb helyekről 20.40 kor., összesen 2472.60 korona.

Havi fölolvasó-ülés 1908 január hó 26-án.

Elnök: Tanay József.

Tanay József elnök üdvözlöi a megjelenteket, a havi ülést megnyitja, s fölkéri Szili M. cinkografust fölolvasása megtartására. Szili M. szabad előadásban, érdekes példákkal illusztrálva ismerteti a foto- és autotípiai eljárásokat. A nagy tetszéssel fogadott előadás után elnök meleg szavakkal mond köszönetet előadónak, s kifejezi abbéli reményét, hogy előadó nemcsak a sorozatos előadásban behatóbban fogja ismertetni Körünkben a cinkográfát. Egyúttal kifejti a hazai cinkografus-ipar állítólagos fejlettségének okait, s egyúttal kárhöztafja egyes kiadók és szerzők amaz eljárását, hogy a külföldi munkát többre becülik a hazainál, s ezzel a hazai cinkográfia fejlődését megakadályozzák. Elnök fejtegetéseit a havi ülés élénk tetszéssel fogadta.

A titkári jelentést a havi ülés tudomásul veszi. Bozsik István előterjeszti a december havi pénztári jelentést, mely a tagsági forgalomról szóló kimutatással együtt tudomásul vétetik.

A napi rend ki lévén merítve, Tanay József elnök a havi ülést bezárja. *Morócz Jenő, titkár.*

Választmányi ülés 1908. évi február hó 14-én.

Jelen vannak: Fuchs Zsigmond II. alelnök, Morócz Jenő titkár, Bozsik István pénztáros, Sarlós Lajos ellenőr, Boros Dezső II. leltáros, Enyed János, Fekete Béla, Hollósy János, Gyöngyösi Sándor, Prüner Arnold, Spitz Adolf, Stalla Márton választmányi tagok, továbbá Augenföld M. Miksa szaktanfolyamvezető és Wanko Vilmos szaktanfolyami adminisztrátor. Igazolva távol: Tanay József elnök, Pollák Simon I. alelnök, ifj. Aigner Antal II. titkár, Hahn Mór leltáros, Bárány Nándor, Kún Kornél, László Dezső és Novitzky N. László választmányi tagok.

Fuchs Zsigmond II. alelnök az ülést megnyitván, a múlt havi választmányi ülés jegyzőkönyve felolvastatik s Prüner Arnold és Spitz Adolf által hitelesítettik.

A választmány a jövő havi választmányi ülést március 20-ára, a rendes évi közgyűlést pedig március 22-ére tűzi ki.

I. titkár felolvassa a rendes évi közgyűlés elé terjesztendő titkári jelentést, mihez a választmány változatlanul hozzájárul.

A számvizsgáló bizottság jelentését, hogy a pénztári könyveket átvizsgálta és a legnagyobb rendben találta, a választmány tudomásul veszi.

Pénztáros évi jelentését a választmány tudomásul veszi, s azt az évi rendes közgyűlés napirendjére tűzi. Ezzel kapcsolatban a választmány Augenföld M. Miksa indítványára elismerését fejezi ki Bozsik István pénztárosnak kiváló pontossága és ügybuzgalma felett.

A választmány megbizzza pénztárost, hogy a házi pénztárosokat hívja össze a jelölés-ülés megtartása végett. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és a tagsági forgalomról tudomásul vétetik.

Augenföld M. Miksa jelentése a szaktanfolyam állapotáról tudomásul szolgál, s javaslatára a választmány kimondja, hogy a kiadandó értesítőt a tanfolyamot sikerrel végző hallgatók teljesen díjtalanul, a többi tagok 1 kor.-ért, nem tagok pedig 2 kor.-ért kaphatják.

Beérkezett a Pallas-nyomda mulatságára szóló meghívó és belépőjegy. Köszönettel tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Morócz Jenő, titkár.

Tagsági járulékokban a múlt hóban befolyt:

a) Egyesektől helyben (l. a 41. oldalon levő pénztári kimutatást): Acsády Lajos 1.20, Hegyi Dezső 7.20, Martonosi J. 1.20, Veres Lajos 1.80, Czelszjng József 1.80, Halász K. 1.20, Goldberger J. 3.—, Szuszán Gy. 1.80, Einhorn Mór 2.40, Berger Ármin 3.60, Matuska Gy. 1.80, Skodnitz J. 1.20, Tokai Ferenc 1.20, Schwartz Bernát 1.80, Szabó Róbert 6.—, Landstein Izák 1.20, Vadász Károly 2.40, Propper Ernő 2.40, Zettel Ferenc 1.20, Quitt Manó 1.20, Farkas Antal 1.80, Deutsch Samu 2.40, Hahn Mór 1.20, Neuwald Mór 1.20, Bajcsy András 0.60, Kohn Aladár 0.60, Kovács György 0.60, Schatz Farkas 0.60, Mónus Károly 0.60,

Ehrmann Jenő 0.60, Mayer Antal 0.60, Lackenbach Artur 0.60, Keresztúri I. 0.60, Szolga Sándor 0.60, Linzer György 0.60, Smetana Endre 0.60, Goldmann Jenő 0.60, Sichermann Lajos 0.60, Wolf Sándor 0.60, Farkas Lajos 0.60, Ábrahám Leó 1.20, Künstler Aladár 1.20, Seemann Antal 0.60, Landmann Sándor 0.60, Weisz Jekeskel 0.60, Szabó Károly 0.60, Rusznák Lajos 0.60, Mészáros Michlós 0.60, Berce Gyula 0.60, Rosenberg S. 0.60, Daka Márton 0.60, Kollin Zsigmond 0.60, Varga László 0.60, Eliás Samu 0.60, Brichta Arnold 0.60, Hirschbein Alb. 0.60, Klein Samu 0.60, Harasztli Adolf 0.60, Pálffy János 0.60, Berger Ármin II. 0.60, Polgár Pál 0.60, Klenner János 0.60, Varga Antal 0.60, Dobos Géza 0.60, összesen 77 korona és 40 fillér.

b) A vidékről (l. az előző oldalon levő pénztári kimutatást): Miskolc 11.40, Nagybecskerek 22.80, Arad 33.60, Székesfehérvár 24.—, Esztergom 10.80, Győr 9.—, Hódmezővásárhely 3.60, Kolozsvár 58.20, Kassa 20.40, Debrecen 9.60, Brassó 3.—, Marosvásárhely 6.—, Szeged 11.40, Gyula 3.60, Szekszárd 7.20, Turócszentmárton 6.—, Gyoma 4.80, Szabadka 12.60, Temesvár 21.60, Déva 4.80, Nyitra 2.40, Mohács 4.20; Gerlach Ágoston 1.80, Márkus István 1.20, Hegedűs Péter 1.80, Futó Lajos 2.40, Czobor László 3.—, Indig Jenő 2.40, Juhász Béla 1.80, Orbán Ferenc 1.20, trencaeni csoport 1.80, Modensleder J. 1.80, Péter Ferenc 2.40, Váry László 3.60, Tomik István 1.80, Nagy Gy. Ferenc 3.60, Luszti Arnold 1.80, összesen 323.40.

Tagsági forgalom 1908. évi január havában.

Beléptek a Körbe: Harasztli Adolf (Lorilleux Ch. és Társa), Varga Károly (Rózsa), Zaka Lajos (egyl. hiv.), Blitz István, Hugvecz Antal, Jurisics Károly, Reinhold Gyula, Rosenberg Jakab, Vidra Lajos (Európa), Schatz Farkas (Engel és Ladányi), Szakács József (Légrády), Feldmann Samu, Ries József, Wagner Antal (Kellner), Martonosi Antal (Merendiák), Elbert Béla, Stern Manó (Molnárok Lapja), Poul Ferenc, Heiser Rezső (Hornyanaszky), Goldberger Gyula (Gelléri és Székely), Balázsy Rezső (Franklin), Fischer Alfréd (Globus), Bárdos Sándor, Steiner Manó (Közégsí Nyomda), Schwarz Gyula, Weisz Simon (Posner), Gáspár Vilmos, Katz Salamon (Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság), Bacsik Sándor, Simon Jakab (Berkovits), Gyöngyösy József (Világosság), Braun József, Darázs Béla, Fischl Artur, Gerstenbrein Ferenc, Lettner Ferenc, Pozsgay Imre, Rozsonday Albert (Székesfehérvári Házi Nyomda), Szabó Károly (Muskat), Berger Ármin (Bienenstock), Nagy Dezső (Rigler), Schreiber Dezső (Márkus), Brichta Arnold, Varga Antal (munkanélküli), Votek Géza (Wodianer), Schwarz Aladár (Fővárosi Nyomda Részv.-Társaság), Rusznák Lajos (Périntézet Nyomda), Dobos Géza (Roth J.), Balogh Béla, Piblinger Ede, Török Árpád, Urbanovits László (Brassó), Kallnovits Ferenc, Nagy Gyula, Polach Ferenc, Tax Nándor (Kassa), Juhász Béla (Ungvár), Brogly Sándor, Ellinger Imre, Fazekas Dezső, Krajnik Fer., Rieppinger Lajos, Strubel István, Szedmer József, Varga Sándor, Zeke József (Esztergom), Péter Ferenc (Gyergyószentmiklós), Grünwald László, Rubiczky József, Szilágyi Lajos, Szilágyi Mihály, Terék István (Gyula), Goldtűcker Gyula (Turócszentmárton), Bajzath Sándor, Balogh Imre, Popa László (Déva), Galandauer Artur, Speer Antal, Stojanovits Bozsidar (Nagybecskerek), Erdei Ferenc, Nagy Árpád (Mohács), Gálfi István, Kiss Kálmán, Székely József, Szalai Rezső (Mezőtúr), Lukács Károly (Rózsa K.), Fülöp I. István, Reisz Károly (Rigler), Hajek Gusztáv, Karai Károly (Stephanum), Farsang Ignác (Budapesti Hírlap), Ábrai Jenő (Globus), Dömenis Károly, Pénez Károly (Franklin), Grünberger Dávid (Othón), Bálint Aladár, Kizsol László (Világosság), Horváth Gyula (Szeged), Blau Mór, Chilkó József, Czech J. Antal, Horváth József, Illin Izidor, Veichardt György (Fiume), Reisinger József (Marosvásárhely), Erdélyi Sándor, Goldstein Izidor, Goldstein Izák, Grünwald Pál, Karácsony Imre, Ujasky László, Ungváry József (Nagyvárad), Hmelár Károly, Lang J. Jenő, Perger Ágost, Szabó Károly (Győr), Hofbauer Rezső (Sopron), Káman József, Pandur Béla (Szombathely), Baracs László, Beke Gábor, Dobos János, Dóles József, Gyenes János, Hegedűs Imre, Hollósy János, Janka Károly, Sestári Béla, D. Mészáros Lajos, Szabó Imre, Szilágyi L., Szabó Lajos (Kecskemét). Meghalt: Walter J. (Győr). Hátralék miatt törölendők: Illés Gyula, Kovács Lajos, Kujedán Gyula, Lauff János, Lemes József, Mikle Dániel, Nagy Károly, Örmény Károly, Rosmann Sámuel, Sonkolyos Pál, Schwarz József, Tökés Sándor (Kolozsvár), Mechtler János, Papp Lajos (Székesfehérvár). — A hó végén 11 tiszteletbeli, 1583 rendes, összesen 1594 tag.

Szakfölolvasás meg-kiállítás Szombathelyt.

Január hó 12-én tartotta Szombathelyt Szakkörünk kiküldöttje Stalla Márton szakértésünk mindvégig szép és érdekes előadását "A modern mesterszédés technikája" címmel. Elénk állította a mesterszédésnek múltját és jelenét, közben-közben vázlatokkal fűszerezte előadását. Előadásában rámutatott arra, hogy a vázlatkészítés és papíros-megválasztás mily fontos szerepet játszik szakunknál. Fölolvasás után a kiállított nyomtatványokat

tekintették meg úgy a jelen volt szaktársak, mint a szép számú érdeklődő közönség. A fölolvadás végeztével Stalla szaktársunk ismertette a Szakkör céljait és törekvéseit, buzdítva a jelen volt szaktársakat arra, hogy minél tömegesebben legyenek tagjai azon Körnek, mely a magyar nyomdászat előrehaladását tűzte ki célul.

Halász Ferdinánd.

Kondícióbeli változások pontos bejelentése.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy kondíciójuknak esetleges megváltozását — tehát mind a belépést, mind pedig a kilépést is — haladéktalanul adják tudtul a Kör pénztárosának (lakik: Budapest VIII, Sándor-tér 4. szám alatt), mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelező-lap beküldése.

Kedvezményes színház- és fürdő-utalványok.

A Vigszínházba és az Uránia Tudományos Színházba mintegy 25–50 százalékkal mérsékelt jegyekre jogosító utalványok kaphatók a pénztárosnál (VIII, Sándor-tér 4. sz., III. emelet 5), valamint a Hungária-fürdőbe szóló kedvezményes jegy-utalványok is. A színházjegyekre szóló utalványok ára darabonként 4, a fürdőjegyekre szólóké pedig 2 fillér. — A Magyar Színház és a Népszínház-Vigopera igazgatói megszüntették a kedvezményt.

Az idényjegy használhatása házi estélyeken.

Figyelemztetjük a házi estélyeinket látogató tagtársakat, hogy az idényjegyekkel csakis a tagok és a kíséretükben levő hölgyvendégek bocsáthatnak be. Az idényjegy másra át nem ruházható, s a vele való minden visszaélés az elvesztését vonja maga után.

Fotografus kedvezménye tagjaink részére.

Erdélyi M. cs. és kir. udv. fényképész (Budapest IV, Semmelweis-utca 2. sz., a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készíttetésekora a következő kedvezményt adja:

6 darab vízít-fénykép	6 korona,	12 darab	10 korona.
6 „ kis makartkép	14 „	12 „	24 „
6 „ kabínkép	16 „	12 „	26 „
6 „ makartkép	20 „	12 „	36 „

Megrendelés alkalmával az illető szaktársnak a legutolsó óról szóló nyugtával kell igazolnia, hogy tényleg tagja a Szakkörnek.

A tag szórakozási alkalmá körhelyiségünkben.

Körhelyiségünk a Gutenberg-Otthonban van (bejárat az épület bérkocsis-utcai részén). A helyiség nyitva van: vasárnaponként délelőtt 9 órától 1-ig, valamint minden kedden s csütörtökön este 8 órától 10-ig. Olvasó-terem, billard, sakk, dominó, szaklapok és szépirodalmi folyóiratok állanak itt a tagok rendelkezésére.

Júliusi és augusztusi példányok kerestetnek!

Kérjük a t. szaktársakat, illetőleg helybeli és vidéki házi pénztárosainkat, hogy ha volna a tavalyi júliusi s augusztusi Grafikai Szemléből főlös példányuk, küldjék el azt Bozsik István pénztárosnak (Gutenberg-Otthon), vagy hozzák fel a körhelyiségbe.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek szabott árai:

a) Egész oldalnyi hirdetés:	egy évre	240.— korona.
„ „ „	fél évre	130.— „
„ „ „	negyed évre	70.— „
„ „ „	egyszeri közlés	30.— „
b) Fél oldalnyi hirdetés:	egy évre	130.— „
„ „ „	fél évre	70.— „
„ „ „	negyed évre	40.— „
„ „ „	egyszeri közlés	20.— „
c) Negyed oldalnyi hirdetés:	egy évre	70.— „
„ „ „	fél évre	40.— „
„ „ „	negyed évre	25.— „
„ „ „	egyszeri közlés	13.— „
d) Nyolcad oldalnyi hirdetés:	egy évre	40.— „
„ „ „	fél évre	25.— „
„ „ „	negyed évre	15.— „
„ „ „	egyszeri közlés	8.— „

Az apró hirdetéseknek az ára az első közléskor felül soronként negyven fillér: minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

Szerkesztik Tanay József és Novák László. Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V, Hold-utca 7. sz. (telefon 36–02). Nyomatott a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság nyomdájában, Sas és Bauer budapesti papírraktáros cégnek a papirosára. — Előfizetési ár: egész évre 4 korona, fél évre 2 korona. Egyes szám ára 40 fillér.

Magyar Nyomdászok Évkönyve 1908. évre.

Huszonharmadik évfolyam.

Szerkesztette: **Novák László.**

Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre Budapesten.

Terjedelme több mint tizenegy ív, mellékleteinek száma nyolcvan. Kiállítás és tartalom dolgában fölülmúlja az összes korábbi köteteket. Ára 3 kor., póstán küldve 3.76 kor. Megrendelhető — amíg a csekély készlet tart — Bozsik István szakköri pénztárosnál Budapesten, VIII, Sándor-tér 4. szám.

Szaklapokat meg -könyveket

(bárminő nyelvűeket) vásárol, esetleg csereberél fővárosi szaktárs. Címe a kiadóban.

Bozsik István szakköri pénztárosnál (VIII, Sándor-tér 4, Gutenberg-Otthon) kapható:

A magyar állam nyomdászattörténeti térképe.

Tervezte és magyarázó szöveggel ellátta: Firtinger Károly. — Ára 60, póstán küldve 70 fillér. Évkönyv-vásárlók fél áron kapják.

Hogy minő világhírük van

a frankenthali rotációs gépeknek,

azt bizonyítják a január hónapban beérkezett következő megrendelések:

Cork (Írország) 24-oldalas háromtekerceses rotációs. (2-ik gép.)
Rotterdam 8-oldalas iker-rotációs.
Wernigerode 8-oldalas iker-rotációs.
Heiligenstadt 8-oldalas iker-rotációs.
Magdeburg 16-oldalas iker-rotációs. (5-ik utánrendelt rotációs.)
Braunsberg (Kelet-poroszország) 16-oldalas iker-rotációs.
Stockholm 12-oldalas háromtekerceses rotációs. (11-ik gép.)

Délamerika 32-oldalas négytekerceses rotációs.
Páris Az egyik oldalon két színt nyomtató illusztrációs rotációs. (Immár a 6-ik gép.)
Délfranciaország. Variabilis illusztráció-nyomtató rotációs. (2-ik gép.)
London Legnagyobb alakú s legfokozottabb gyorsaságú illusztráció-nyomtató rotációs.

Pusztán január hónapban tehát 11 rotációs gépre érkezett megrendelés, ezenkívül pedig az 1907. évről is tekintélyes számú — köztük négytekerceses ujság-gépekre s nagy variabilis rotációsokra szóló — megbízást vettünk át.

Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert & Cie Act.-Ges. Frankenthal (Rheinbayern).

Vezérképviselőség: PUSZTAFI R. ÉS TÁRSA Budapest V, Lipót-körút 17.

Telefon-
szám
14—16.

Carmine Hugó

Telefon-
szám
14—16.

gép- és szerszámgyára Budapest VI, Király-utca 26.

Alapított
1878-ban.

Főüzlet és gyár: Wien VII, Burggasse 90.

Alapított
1878-ban.

A grafikai iparágak összes szükségleteinek raktára. Nyomdafestékek, kencék és hengernyagok nagy raktára **Kast és Ehinger** G. m. b. H. stuttgarti és feuerbachi gyáraiból.
 Fiókgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban. A párisi kiállításon grand prix-vel és két aranyéremmel, a st.-louisi kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Képviseletek: KÖNIG ÉS BAUER, Würzburg; HUGO KOCH, AUGUST FOMM és K. GEBLER, Lipcse; GEORGE MANN & CO, London, litográfiai rotációs gépek gyára.

Koblinger Gyula fotocinkográfiai műintézete.

Budapest VII, Csengery-utca 22. szám (telefon 14-61).

Készít mindennemű kliséket művekhez, folyóiratokhoz, árjegyzékekhez meg hirdetésekhez. Építészeti stb. terveket fotolitográfiailag sokszorosít. — Alapítás éve 1892.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER
RWS 6. m. b. H. WSW

világhíró gyártmányai a st.-louis-i
világkiállításon a legmagasabb
díjjal lettek kitüntetve. — Főh-
gyárak: Berlinben, New-Yorkban
és Chicagóban.

Képvisező Ausztria-Magyarorsz. részére:

Carmine Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Telefonszám: **Szili Mór** Telefonszám: 95--45. 95--45.

fotocinkográfiai műintézete

Budapest VII, Wesselényi-u. 54.

Készít mindennemű nyomtatványhoz auto-
típi, fototípi és fotolitográfiai átnyomásra
szükséges kliséket; másolatokat, fénykép-
fölvételeket házon kívül műhelyek, gyárak,
iskolák és eredeti tárgyakról. — Modern
rajzokat klisirozáshoz művészies kivitelben
a lehető legolcsóbb árak mellett szállítunk.

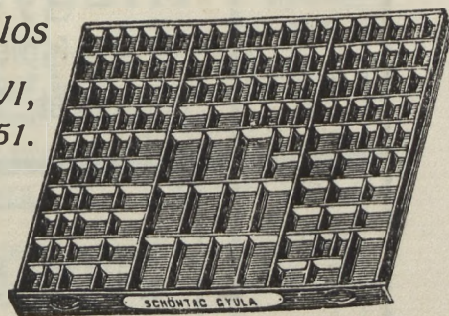
Schöntag Gyula

szakasztalos

Budapest VI,
Váci-körút 51.

Kis antiqua-
szekrény 7,
nagy 9 kor.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

**Könyv- és kő-
nyomdai festékgyár**

Wüste F.

Iroda és raktár: Budapest VI, Gyár-utca 62. szám.

Gyárt: könyv- meg könyomdák számára való színes, valamint réznyomáshoz
szükséges minden fajtájú és színű festékeket. — Hengeranyag- és kence-gyár.

Kurzweil János és Társa egyesítve: Berger & Wirth

lipcsei festékgyárosokkal. — Budapest IX, Márton-utca 19 (telefon 56-64).

Első magyar könyv- és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár.

FIÓK-GYÁRAK: BERLIN, BARMEN, FLORENC, LONDON,
NEW-YORK, PÁRIS, SZENTPÉTERVÁR.

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- s mindenféle színes festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére. Henger-öntő műhely lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb és jobb a házi öntésnél. Patent, Victoria és Bianca hengeranyag kockázott és sima táblákban. Szedővasak igazítható feszítővel, szabadalm. saját találmány, 47.004. és 53.406. számú osztrák-magyar szabad. Számos helyen kitéve. =====

Városi iroda: Budapest V, Fulich-utca 7 (telefon: 76—44).

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

Magyar gyorsajtó-gyár

Kaiser Lajos és Kaiser Károly

Budapest, VIII. ker., József-utca 56. szám.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

TELEFON :
54—48.

Egyszerű gyorsajtók vasuti szerkezettel, 2 és 4 hengerrel. Egyszerű gyorsajtók körbenforogással, 2 és 4 hengerrel. Kromó- és autotípiagépek front-kirakóval vagy a nélkül. Rotációs és két színt nyomó gépek. Gyorsan futó "Rapid". Meglepő munkaképesség: óránként 1800 példány minden megerősítés nélkül. A legtokéletebb festékdörzsölés. Erős és szilárd szerkezet. Könnyű és pontos járás. Maszatolás kizárva.

CHECK-COITO :
9164.

!! Mindenki, mielőtt gépet venne, saját érdekében kérjen ajánlatot !!

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bozsik J. szakkereskedésnél (Budapest, Sándor tér 4. vagy Vármege-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905—1906-iki szaktanfolyamainak értesítője. ◊

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjukban fejlődni óhajtó szakírók nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

Ára 1 korona.

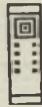
Vidékre 1 korona 10 fillér.

BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézléniákból, vignettákból és a t. ◊ Legnagyobb választék orosz betűkből. ◊ Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. ◊ Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Baer Ottó festékgyárai.

Telefon:
93—29.

A grafikai iparágakhoz szükséges összes
◊ fekete és színes festékek gyártása. ◊

Telefon:
93—29.

Különlegesség: a „VORAN“ kő- és könyvnyomdai fekete festék; eddig felülmulhatatlanul gyorsan szárad.

Grafikai osztály:

A kő- és könyvnyomdai szakmához szükséges összes kellékek raktára.

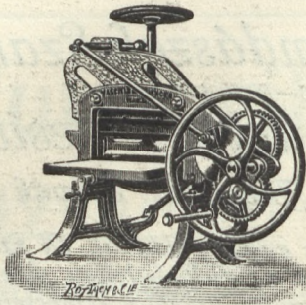
Vezérképvisellete és nagy raktára a „Chromo“ altenburgi papírgyárnak, J. Friedrich Daechsler langentalenheimeri kőbányájának, Hutter és Schrantz nemezgyárának.

Hengeranyaggyár és hengeröntő-
műhely.

Litográfiai kövek.

Kőrforgógép-nemez, könyvnyomdai gépekhez való alátét-nemezek, stereotípiái matrica-nemezek.

Budapesti gyártelep: VII. ker., Gizella-ut 53. szám.

Josef Anger

Gépgyár és
vasöntőde & Söhne
Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
Silberer A., Budapest, Dob-u. 53.

KÖNIG ÉS BAYER

— fotocinkográfiai műintézete —

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK mindennemű képen nyomtatványokhoz a legjobb kiállásban.

AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.

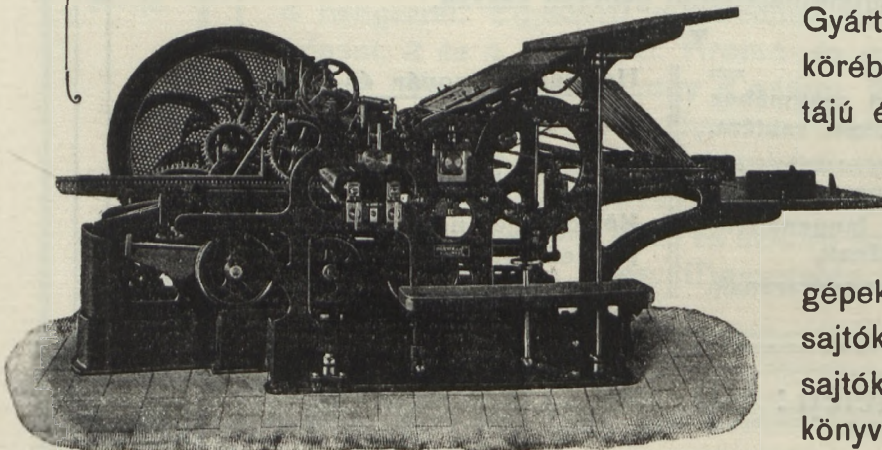
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

— Házankluóli felvételek. —

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

==== Budapesten. ====

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

REPRODUKALÓ MŰINTÉZET

WESZELY LIPÓT ÉS TÁRSA

KLISEK

BUDAPEST
V. Dorottya-utca 11.

AUTOTIPIA · FOTOTIPIA
KROMOTIPIA · FOTOLITO
MINDENMŰ RAJZOKAT

A LEGJOBB KIVITELBEN.

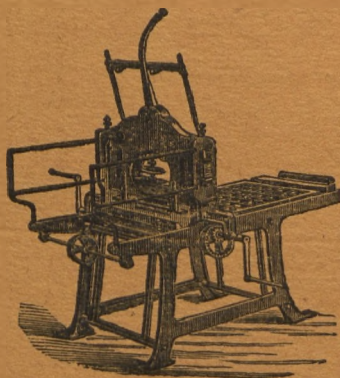

BEIT & CO.
HAMBURG
DRUCKFARBEN
FABRIKEN

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sölyom-utca 13.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézisajtó.

Saját szerkesztésű legújabb sajtónk, egészen vasból, ruganyos nyomással és a tallga visszamenetelét könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen Ausztria bármelyik vasúti állomására.

Ha a megrendelésben a fődökeret küldése nincs világosan kikötve: a nélkül szállítjuk a sajtókat.

A sajtó távirati megjelölése		No	A tallga		A sajtó ára	
fődökerettel	fődökeret nélkül		széles-sége	hosszúsága	fődökerettel	fődökeret nélkül
		a kö számára		cm	cm	korona
Mariage	Marialite	MN	45	55	700.—	735.—
Magdalena . . .	Magazijn	MP	55	65	795.—	850.—
Magdolum . . .	Magenader	MPa	55	70	815.—	870.—
Maximilian . . .	Maximianus	MQ	60	80	905.—	955.—
Moriche	Moriolis	MR	65	90	950.—	1010.—
Methusalem . . .	Metileno	MS	75	95	1100.—	1160.—
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110.—	1170.—
Melchior	Meldois	MT	80	100	1145.—	1210.—
Melchiades . . .	Meldung	MTa	80	110	1165.—	1230.—
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250.—	1315.—
Mummerei	Mummolus	MV	95	140	1370.—	1435.—
Myscole	Myself	MX	110	150	1670.—	1750.—

Az árakban benfoglalatik a kerékvédő ára is.

Bővebb fölvilágosítást ad: KAUFMANN GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

50501

Meghívó.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK NYUGATI
PÁLYAUDVARÁNAK SZEMÉLYZETE
1908 február 23-án, a „Vigadó“ nagy-
termében hangversennyel egybekötött

TÁNCZESTÉLYT

rendez, melyre t. Czimet és b. családját
tisztelettel meghívja a Rendezőség.

Belépti-díj: személyenként két korona,
családjegy (három személyre) öt korona.

A zenét a 32-ik gyalogezred zenekara, karmesterének
személyes vezetése mellett szolgáltatja.

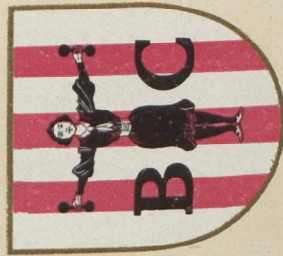
KEZDETE ESTE FÉL 9 ÓRAKOR.

BUDAPESTI TORNA CLUB
TÁNCZESTÉLYE

1908 FEBRUÁR 22-ÉN

MEGHIVÓ

RÉTHY L. ÉS FIA

KÖNYV-
NYOMDÁJÁNAK

BETŰMINTÁI

ARAD
ANDRÁSSY-TÉR
7. SZ.

ALAPÍTOTT 1847-BEN. ○○○ TELEFON-SZÁM: 346.

PAPIR- és IRÓSZER-
= KERESKEDÉS. =

